

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

**KŘESŤANSTVÍ A ISLÁM – DĚJINY VZÁJEMNÝCH
VZTAHŮ**

Klára Faltínová

Plzeň, 2016

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra filozofie

Studijní program Humanitní studia

Studijní obor Humanistika

Bakalářská práce

Křesťanství a islám – dějiny vzájemných vztahů

Klára Faltínová

Vedoucí práce:

Mgr. et Bc. Dagmar DEMJANČUKOVÁ, CSc.

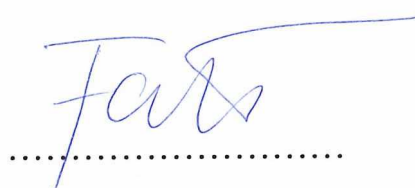
Katedra filozofie

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2016

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literatury.

Plzeň, březen 2016

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Fav', is written above a horizontal dotted line. The signature is stylized and cursive.

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucí své bakalářské práce, Mgr. et Bc. Demjančukové, CSc., za odborné vedení při vypracování této práce, profesionální přístup, konzultaci, poskytnuté rady i čas, který mi věnovala.

OBSAH

1.	ÚVOD.....	1
2.	KŘESŤANSTVÍ.....	3
2.1.	Historie křesťanství.....	3
2.2.	Ježíš Kristus	5
2.3.	Bible	7
2.3.1.	Starý zákon.....	7
2.3.2.	Nový zákon.....	10
2.4.	Kostely	12
2.5.	Modlitba	13
3.	ISLÁM.....	14
3.1.	Historie Islámu.....	14
3.2.	Pět sloupů víry	16
3.3.	Sunnité a šíité	17
3.4.	Korán.....	18
3.5.	Prorok Mohamed.....	19
3.6.	Mešita.....	21
3.7.	Modlitba	22
4.	KŘESŤANSTVÍ A ISLÁM	24
4.1.	Islámský pohled na křesťanství.....	24
4.2.	Islám o Ježíši Kristu	27
4.3.	Ježíšův Bůh versus Mohamedův Alláh.....	28
4.4.	Korán a Desatero.....	29
4.5.	Pravidla víry	31
4.6.	Pojetí rodiny	33

4.7.	Islám a křesťanství ve světle práva	37
4.8.	Křesťanství a islám v historických souvislostech.....	39
4.8.1.	Španělsko pod nadvládou Arabů.....	40
4.8.2.	Křesťanství a islám v dobách křížových výprav	41
5.	ZÁVĚR.....	46
6.	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ	47
7.	RESUMÉ	51
8.	PŘÍLOHY	52

1. ÚVOD

Tématem této bakalářské práce je „Křesťanství a islám, dějiny vzájemných vztahů“. Tuto problematiku jsem si vybrala z důvodu její stále se zvětšující aktuálnosti. V souvislosti s událostmi posledních několika let jsou vztahy mezi islámskou a křesťanskou společností velmi vypjaté. Jsou doopravdy tyto dvě víry a kultury natolik odlišné, aby jejich zášť byla oprávněná, nebo se ve svém principu od sebe příliš neliší?

Práce je rozčleněna do devíti kapitol, z nichž tři nejvýznamnější obsahují podkapitoly. V prvních kapitolách čtenáře seznamuji s obecnou charakteristikou jednotlivých náboženství – křesťanství a islámu. Pátá kapitola je komparativní. V té čtenář nalezne například porovnání svatých textů obou náboženství, jak na sebe navazují, jaké je pojetí Boha podle křesťanů a muslimů. Součástí práce je také závěrečné shrnutí, resumé v anglickém jazyce, seznam použité literatury a pramenů a přílohy.

Na této zemi žily v 80. letech minulého století 4,2 miliardy lidí. Z toho přesně jednu třetinu všech, tedy 1,4 miliardy tvoří křesťané. Muslimů v té době byly celkově 723 miliony. Postupem času se navíc čím dál častěji setkáváme i s vyznavači jiných náboženství, než tomu bylo dříve. Díky světové kosmopolitě na jinověrce narážíme v každodenním životě - ve školách, v práci, jsou obyvateli našich měst. A proto je namístě se ptát, jaký máme postoj k ostatním náboženstvím.¹

Pokud bychom měli charakterizovat křesťanství a islám, jsou to dvě nejrozšířenější víry na světě. V současné době jsou to také dvě nejdiskutovanější náboženství. Zároveň společně s judaismem jsou označována za tzv.

¹ KÜNG, Hans a ESS, Josef van. *Křesťanství a islám: na cestě k dialogu*. Překlad Jiří Hoblík a Luboš Kropáček. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 1998. 191 s. Světová náboženství. ISBN 80-7021-262-4. S. 11.

abrahámovská, jelikož se všechna vztahují k postavě Abraháma.² Tato tři náboženství jsou mezi sebou velmi významně spjata. Islám jako nejmladší z nich na judaismus i křesťanství navazuje a čerpá z nich. Křesťanství i islám se jednoznačně shodují ve svém monoteismu, což je nejcharakterističtější rys, který spojuje všechna tři zmiňovaná náboženství. Křesťané věří ve svého Boha, muslimové uctívají Alláha. Ač se pojetí Boha na první pohled zdá být u křesťanství a islámu velmi podobné, při podrobnějším zkoumání nacházíme zásadní rozdíly. Islám neakceptuje křesťanské pojetí Boha, konkrétně jeho „trojjedinost“, kterou chápe jako triteismus. Křesťanství se tímto, podle islámu, údajně vzdaluje klasickému monoteismu, a je více či méně polyteistické. Islám hlásá víru pouze v jednoho Boha a nepřipouští zahrnování dalších osob nebo hodnot Bohu.³

² FLOSS, Karel, ed. et al. *Mezináboženský dialog: se zřetelem k tzv. abrahámovským náboženstvím: [sborník z konference v Praze 25.-26.10.2007]*. Praha: Dingir pro Společnost pro studium sekt a nových náboženských směrů, 2007. 111 s. ISBN 978-80-86779-06-5. S. 7-8.

³ PAVLINCOVÁ, Helena, ed. a HORYNA, Břetislav, ed. *Judaismus, křesťanství, islám*. Vyd. 2., podstatně přeprac. a rozš., (V Nakladatelství Olomouc vyd. 1.). Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 2003. 661 s. ISBN 80-7182-165-9. S. 27.

2. KŘESŤANSTVÍ

2.1. Historie křesťanství

Křesťanství je dnes největším náboženstvím na světě. Počet stoupců tohoto náboženství se odhaduje zhruba na dvě miliardy. Křesťanství se rozděluje na více než dvacet tisíc různých sekt a církví. Největší z církví je římskokatolická, kterou vyznává zhruba jedna miliarda dvě stě milionů lidí z celého světa.⁴ Křesťanství je monoteistické náboženství – uznává tedy jediného Boha, který je ve třech osobách – je tzv. trojjediný. Svatá trojice zahrnuje Boha jako Otce, Syna i Ducha svatého. Tato víra se vyvinula z judaismu, který rozšířila.⁵

Křesťanství vzniklo v 1. století n. l. v Palestině. Ta byla v té době provincií Římské říše. Ideově křesťanství navazuje na judaismus, se kterým je velmi úzce spjat. Židé dlouhá staletí bojovali za svou samostatnost. Tuto ideu se jim však nepodařilo naplnit, r. 63 př. n. l. spadli pod nadvládu Římské říše. Jejich náboženství se tak dostalo pod tlak toho římského. A nejen tento aspekt ztěžoval Židům jejich život. Obyvatele Římské říše zatěžovala dvojí daňová povinnost – římská a chrámová. Veškerá povstání proti Římanům byla krvavě potlačována. Situace Židů byla tedy velmi tíživá. Všechny tyto strasti posilovaly jejich naději, že jim Bůh sešle mesiáše, krále z rodu Davidova, který jejich utrpení ukončí, a zároveň obnoví slávu Jeruzaléma. A právě v tento moment se utváří postava Ježíše.⁶

Za základní prameny k poznání osobnosti Ježíše jsou považována tzv. synoptická evangelia, tedy první tři spisy Nového zákona. Jedná se o evangelium Matoušovo, Markovo a Lukášovo, ačkoli první z těchto spisů, tedy evangelium Matoušovo, bylo sepsáno až zhruba třicet pět let po smrti Ježíše. V tomto

⁴ KEENE, Michael. *Světová náboženství*. Překlad Dušan Zbavitel. Vyd. 2. V Praze: Knižní klub, 2008. 192 s. ISBN 978-80-242-2137-3. S. 87.

⁵ DEMJANČUKOVÁ, Dagmar. *Dějiny a teorie náboženství*. Vyd. 1. Plzeň: Západočeská univerzita, 1994. 101 s. ISBN 80-7082-175-2. S. 22.

⁶ Tamtéž. S. 18.

mezidobí se informace o Ježíšově osobě, jeho skutky i učení předávaly ústní lidovou slovesností.⁷ Kromě biblických pramenů je možné najít informace o Ježíšovi i u některých římských autorů – např. Gaia Plinia, od něhož se zachovala korespondence císaři Trianovi. Píše v ní o křesťanech, že se určitého dne za rozbřesku scházejí a zpívají píseň Kristu.⁸

⁷ KEENE, Michael a MIKEŠ, Petr, ed. *Světová náboženství*. Překlad Dušan Zbavítel. S. 90.

⁸ DEMJANČUKOVÁ, Dagmar. *Dějiny a teorie náboženství*. S. 18.

2.2. Ježíš Kristus

Osobnost Ježíše upoutává již řadu staletí pozornost všech lidí, bez ohledu na to, zdali jsou věřící či nikoli. Je to bezesporu jedna z nejdiskutovanějších postav všech dob.

Ježíšova matka Marie byla zasnoubená s Josefem, ale ještě před svatbou se ukázalo, že Marie čeká dítě. Josef ji nechtěl zostudit, a proto se s ní chtěl rozejít v tichosti. Avšak ve snu se mu zjevil Hospodinův anděl a řekl mu, že dítě je z Ducha svatého, bude to chlapec a Josef mu má dát jméno Ježíš. Toto dítě je předurčeno k záchraně svého lidu před hříchy.⁹ Ježíš se narodil pravděpodobně mezi rokem 7 – 4 př. n. l. Vyrůstal společně se svými čtyřmi bratry a nejméně dvěma sestrami. Kolem 30. roku věku ho velmi zaujalo kázání Jana Křtitele, který kázal v Judské poušti, že se blíží čas účtování se světem a blíží se království nebeské. Ohlašoval příchod mesiáše.¹⁰ I samotný Ježíš byl podle zvěsti pokřtěn v Jordánu Janem Křtitelem. Tím byl označen za vyvoleného.¹¹

„Když byl Ježíš pokřtěn, hned vystoupil z vody, a hle, otevřela se nebesa a spatřil Ducha Božího, jak sestupuje jako holubice a přichází z něho. A z nebe promluvil hlas: „Toto je můj milovaný syn, jehož jsem si vyvolil.““¹²

Zpočátku Ježíš působil jako prorok a kazatel v Palestině. Shromažďoval kolem sebe mnoho učenců, ze kterých si poté vybral dvanáct nejbližších – apoštolů. Učil lidi, jak mají správně žít, aby dosáhli spásy, léčil a konal zázraky.¹³

Nejprve vyučoval v synagogách (na což měl jako každý Žid právo), jeho učení a skutky jsou kladně hodnoceny téměř v celém spektru židovské

⁹ Bible: překlad 21. století. Vyd. 2. Praha: Biblion, 2009. 2275 s., [7] l. ISBN 978-80-87282-06-9. S. 1256.

¹⁰ DEMJANČUKOVÁ, Dagmar. *Dějiny a teorie náboženství*. S. 20.

¹¹ BENEDIKT XVI.. *Ježíš Nazaretský*. Překlad Daniela Blahutková. Vyd. 2. Brno: Společnost pro odbornou literaturu - Barrister & Principal, 2008. 269 s. ISBN 978-80-87029-33-6. S. 21.

¹² Bible: překlad 21. století. S. 1256.

¹³ DEMJANČUKOVÁ, Dagmar. *Dějiny a teorie náboženství*. S. 20.

společnosti. To vše se mění s příchodem tzv. „galilejského jara“, kdy se u určité části společnosti, zejména u židovských saducejů a farizejů, objevují pochybnosti, o Ježíšově konání. Hlásají, že Ježíš porušuje zákon. Tato vlna nevolí vyvrcholila zatčením Ježíše a jeho ukřižováním na hoře Golgotě. Tuto událost si vyznavači křesťanství připomínají jako Velký pátek.¹⁴

Ježíš věděl, co ho čeká, tato skutečnost mu byla předem známa, a proto během poslední večeře pověřil okruh svým nejbližších, dvanácti apoštolů, aby ve jménu jeho samotného hlásali víru, vyzývali ke křtu a byli schopni dosvědčit jeho působení. V Novém zákoně se také objevuje zvěst, reflektující události z Ježíšova zatčení, podle které apoštolové neprojevili příliš hrdinství, jelikož se během zatčení rozutekli.¹⁵

Události, které následovaly po Ježíšově ukřižování, tzv. „velikonoční události“, jsou základním pilířem celého křesťanství. Ježíš po ukřižování vstává z mrtvých, je vzkříšen a následně se ukazuje svým apoštolům, se kterými tráví následujících čtyřicet dnů.¹⁶ Poté vystupuje na nebesa z hory Olivet.

V momentě, kdy Ježíš vystupuje na nebesa, začínají jeho příznivci hlásat, že to byl mesiáš – spasitel, vykupitel. To definitivně rozdělilo křesťanství a judaismus, jelikož toto tvrzení Židé odmítají. Židé na svého mesiáše pořád čekají. Křesťané dokonce převzali řecký výraz pro „mesiáše“ – christos a přetvořili jej v Ježíšovo příjmení – Kristus.¹⁷

¹⁴ DEMJANČUKOVÁ, Dagmar. *Dějiny a teorie náboženství*. S. 20.

¹⁵ Tamtéž. S. 21.

¹⁶ CHLUP, Radek, ed. a ANTALÍK, Dalibor. *Bůh a bohové: pojetí božství v náboženských tradicích světa: sborník přednášek na Ústavu filosofie a religionistiky FF UK*. 1. vyd. Praha: DharmaGaia, 2004. 195 s. ISBN 80-86685-42-X. S. 61.

¹⁷ KEENE, Michael a MIKEŠ, Petr, ed. *Světová náboženství*. Překlad Dušan Zbavitel. S. 88.

2.3. Bible

Bible je svatá kniha všech křesťanů. Jedná se o nejrozšířenější knihu na světě, která byla vydána téměř ve všech jazycích světa. Části Bible byly přeloženy celkem do 2261 jazyků. Kompletní Bible je k dispozici v 380 jazycích.

¹⁸ Výraz „Bible“ je odvozen od latinského „bibliotheca“, neboli knihovna. Tou Bible ve své podstatě je. ¹⁹

Bible je soubor textů, které jsou podle věřících posvátné. Proto se jí říká také Písmo svaté (či pouze Písmo) nebo také Kniha knih. Bible nemá jednoho výhradního autora, je souborem mnoha textů, sepsaných mnoha autory zhruba mezi 14. st. př. n. l. a 1. – 2. st. n. l. Bible je rozdělena do dvou částí na Starý a Nový zákon. Momentem, který tyto dvě části od sebe odděluje, je narození Ježíše Krista. Starý zákon reflektuje události, které se staly před Ježíšem, Nový zákon zachycuje období po jeho narození, Ježíšovo učení, skutky i smrt. ²⁰

2.3.1. Starý zákon

Židovské nebo také hebrejské písmo, jak se Starému zákonu někdy říká, obsahuje celkem 39 knih, které se dále dělí na tři části, a tak tvoří bezmála tři čtvrtiny celé Bible. Události, které jsou ve Starém zákonu popisovány, se udály v zemích, které dnes nazýváme zeměmi Blízkého východu. Například v Sýrii, Libanonu, Egyptě, Iráku, Saudské Arábii nebo Jordánsku, především ale v Palestině, která tvoří část dnešního státu Izrael. ²¹

Prvních pět knih Starého zákona se nazývá Pět knih Mojžíšových, můžeme se ale také setkat s názvem Pentateuch nebo s hebrejským označením

¹⁸ KEENE, Michael a MIKEŠ, Petr, ed. *Světová náboženství*. Překlad Dušan Zbavitel. S. 98.

¹⁹ FLETCHER, R. A. *Kříž a půlměsíc: křesťanství a islám od Muhammada po reformaci*. Vyd. 1. Praha: Mladá fronta, 2004. 140 s. Kolumbus; sv. 172. ISBN 80-204-1145-3. S. 11.

²⁰ *Třikrát o bibli*. S. 7.

²¹ BOËLLE-ROUSSET, Cathy, CHEMLA, Chantal a RASTETTER, Nicole. *Klíč k náboženství: srovnání čtyř největších světových náboženství: [co mají společného judaismus, křesťanství, islám a buddhismus?]*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2006. 158 s. Albatros In; 11. Klíč. Klub mladých čtenářů. ISBN 80-00-01679-6. S. 24.

tóra. Nejčastěji se ale setkáváme s názvy jednotlivých knih – Genesis, Exodus, Leviticus, Numeri a Deuteronomium.²²

Stěžejním momentem první z Mojžíšových knih je stvoření světa. I od toho je odvozen její název – Genesis, neboli zrození, počátek. V této knize najdeme příběh o stvoření světa a člověka, ale také příběh o vyhnání prvních lidských bytostí z ráje nebo velmi známé vyprávění o dvou bratrech Kainu a Abelovi.²³ Dalším z významných událostí, které tento spis líčí, jsou například potopa světa nebo stavba babylónské věže, kterou spojujeme se vznikem rozdílných národů a jazyků.²⁴ Většina příběhů, které nalezneme v této knize, jsou vyprávění o životech izraelských praotců: Abrahama, Josefa, Jákoba a Izáka, které jsou vcelku populární i mimo křesťanskou obec pro svou srozumitelnost. Kniha Genesis končí smrtí Josefa v Egyptě.²⁵

Druhou z Mojžíšových knih je Exodus, neboli odchod, vyjití. Exodus navazuje na předchozí knihu Genesis. Hned v úvodu popisuje útisk Josefových a Jákobových potomků v Egyptě, a také zrození Mojžíše a jeho snahu přemluvit faraona k propuštění židovského lidu. Z důvodu počátečních neúspěchů Bůh seslal na Egypt tzv. „deset ran egyptských“, které spočívaly v deseti pohromách (žáby, komáři, mouchy, vředy, krupobití, kobylky, tma...) ²⁶ Avšak pravděpodobně nejdůležitější částí druhé knihy tóry je přijetí boží smlouvy s židovským národem, na hoře Sinaji, která byla vytesána do deseti kamenných desek. Jedná se o Desatero božích přikázání, neboli deset zásad, kterými by se měl řídit každý křesťan, a jsou to následující.

1. Nebudeš věřit v jiného Boha.
2. Nevezmeš do úst jméno Boží nadarmo.
3. Pomni, abys den sváteční světil.

²² Bible: překlad 21. století. S. 1-243.

²³ Tamtéž. S. 4.

²⁴ Tamtéž. S. 11.

²⁵ Tamtéž. S. 62.

²⁶ Tamtéž. S. 74.

4. Cti otce svého i matku svou, abys dlouho žil a dobře se ti vedlo na zemi.
5. Nezapomeneš.
6. Nesesmilníš.
7. Nepokradeš.
8. Nepodáš křivého svědectví.
9. Nepožádáš manželky bližního svého.
10. Nepožádáš statku bližního svého.²⁷

Třetí knihou tóry je Leviticus, jehož děj se odehrává během přijímání boží smlouvy na hoře Sinaji. Tento spis se zabývá především tematikou zákonů o přinášení obětí, zákonů čistoty, svatosti nebo slavením svátků.²⁸

Čtvrtá Mojžíšova kniha obsahově navazuje na předchozí knihy Exodus a Leviticus. Opět je zde popsána pouť Židů pouští, jako tomu bylo v Exodu a nalezneme zde i právní kodexy, jejichž tematika se objevila v knize Leviticus. Kromě toho nás seznamuje s výčty všech izraelských pokolení, nesoucí jména dvanácti synů Jákoba – od toho také název knihy Numeri.²⁹

Poslední, pátou, knihou tóry je Deuteronomium. Tato kniha sama o sobě děj nemá, je pouze rekapitulací předešlých knih. Nalezneme zde příběhy o odchodu Židů z Egypta, jejich pouti do země zaslíbené, přijetí zákona na hoře Sinaji. Tato kniha končí smrtí Mojžíše.³⁰

²⁷ <http://www.desetprikazani.cz/zneni-desatera-bozich-prikazani-a-jeho-lidska-varianta/>

²⁸ *Bible: překlad 21. století*. S. 140.

²⁹ Tamtéž. S. 146.

³⁰ Tamtéž. S. 243.

2.3.2. Nový zákon

Nový zákon byl sepsán mezi roky 50 a 120 n. l., a stejně jako Starý zákon je dílem několika autorů. Celkem čítá dvacet sedm kanonizovaných knih, z nichž pravděpodobně nejznámějšími jsou čtyři evangelia apoštolů Matouše, Marka, Lukáše a Jana. Také zde nalezneme soubor dvaceti jedna dopisů – tzv. epištol nebo knihu Zjevení. Nový zákon se týká výhradně postavy Ježíše Krista, jeho narození, života, skutků a jeho učení. Téměř všechny informace, které nám jsou známy o této osobě, pocházejí právě z evangelíí.³¹

Pojem evangelium má původ v řeckém slově „euangelion“, což znamená „dobrá zpráva“ nebo také „radostná zvěst“. V Novém zákoně nalezneme celkem čtyři evangelia. V prvních třech z nich, tedy v evangelíích Matouše, Marka a Lukáše můžeme spatřovat podobné znaky. Těmto evangelíím se říká „synoptická“, z důvodu, že jsou psána podobným stylem a popisují podobné události. Můžeme v nich tedy najít informace týkající se života a působení Ježíše Krista, jeho činy, kázání, ale i Ježíšovu smrt, následné zmrtvýchvstání a nanebevzetí. Čtvrté evangelium – Janovo má značně rozdílný obsah. Tento spis líčí především tzv. „velikonoční události“, tedy konec života Ježíše Krista a události, které se staly po jeho smrti.³²

První knihou Nového zákona je první evangelium podle Matouše. Vzniklo zhruba mezi lety 58 a 70 n. l. v Palestině nebo Sýrii. Podle Nového zákona byl Matouš na rozdíl od Marka a Lukáše, jedním z Ježíšových učedníků, byl tedy očitým svědkem většiny událostí, které ve svém evangeliu popsal. Kdežto Marek i Lukáš byli mnohem mladší a osobně se se samotným Ježíšem nikdy nesešli. Matouš byl Žid, a proto ve svém evangeliu často cituje úryvky ze Starého zákona, aby přesvědčil čtenáře, že právě Ježíš je mesiášem, jehož příchod autoři textů Starého zákona předpověděli. Ve svém evangeliu Matouš popisuje pět

³¹ *Slovo na cestu: moderní překlad Nového zákona pro třetí tisíciletí*. 1. vyd. Praha: International Bible Society v nakl. Luxpress, 2000. 432 s., [6] s. obr. příl. ISBN 80-7130-088-8. S. 7.

³² Tamtéž. S. 7.

významných kázání Ježíše: Kázání na hoře, pověření učedníků, podobenství o Božím království, praktické rady učedníkům a kázání o budoucnosti světa.³³

Následuje evangelium podle Marka, které vzniklo v Římě mezi roky 64 a 68 n. l. Marek byl pouze spolupracovníkem apoštola Pavla, který patřil do úzké skupiny dvanácti Ježíšových učedníků. Ve svém díle se věnuje především skutkům Ježíše Krista, ve snaze dokázat, že Ježíš je skutečně božím poslem, jelikož má moc zázračně uzdravovat a přemáhat utrpení a smrt. Podobně se Marek věnuje posledním týdnům Ježíšova života, jeho smrti a zmrtvýchvstání, opět s cílem ukázat, že Ježíš nad smrtí zvítězil.³⁴ Lukáš byl lékař, který doprovázel apoštola Pavla na několika misiích, následně s ním zůstal v Římě, poté, co byl Pavel uvězněn. V jeho evangeliu nalezneme události týkající se působení Jana Křtitele, historické momenty tehdejší doby a nejvíce se ze všech evangelistů zabývá narozením Ježíše.³⁵ Poslední z evangelií je Janovo, a jak jsem již zmínila, od předchozích se v mnohém liší. Janovo evangelium bylo sepsáno v Efezu mezi lety 90 a 95 n. l., tedy mnoho let po Ježíšově smrti. Stejně tak jako Matouš, i Jan se znal s Ježíšem osobně. Dokonce lze říci, že měli společně s apoštoly Jakubem a Petrem výsadní postavení. Jan Ježíše popisuje jako Boha, který přišel v lidské podobě na tento svět, stejně tak Lukáš, představuje Ježíše ne jako významnou osobnost, ale jako syna Božího. Myšlenku svého díla shrnul v jeho závěru: „ *To, co je zapsáno, stačí, abyste uvěřili, že Ježíš je Kristus, Boží Syn a aby se vám v něm otevřel věčný život.* “³⁶

³³ *Slovo na cestu: moderní překlad Nového zákona pro třetí tisíciletí.* S. 8.

³⁴ Tamtéž. S. 61.

³⁵ Tamtéž. S. 98.

³⁶ Tamtéž. S. 152.

2.4. Kostely

Různé křesťanské církve se snaží ukázat Boha v rozdílném světle. Některé chtějí věřícím ukázat jeho velikost a moc, a proto stavějí pompézní kostely, jiné zase hlásají prostotu, a staví kostely malé a prosté. Je však několik znaků, které jsou u všech kostelů, až na několik výjimek, stejné.

Neodmyslitelným atributem kostela je kazatelna. Je to vyvýšené místo, ze kterého jsou vedena kázání. Další nedílnou součástí je oltář. Starší kostely jsou situovány tak, že věřící stojí čelem k východu, kde leží Jeruzalém a je obrácený k oltáři. U modernějších svatostánků jsou oltáře umístěny ve středu kostela a věřící se shromažďují kolem něho. Oltář má představovat stůl, u kterého večeřel Ježíš Kristus během své poslední večeře.³⁷ Velmi důležitou součástí je také zpovědnice. Ta se opět liší u starších a novějších kostelů. Dříve se zpovědnice stavěly jako dřevěné budky, v kterých byl kněz a kající odděleni mřížkou. Nyní, konkrétně od druhého vatikánského koncilu římskokatolické církve, který probíhal v letech 1962 – 1965, se doporučuje, aby kněz a kající spolu mluvili tváří v tvář.³⁸ Specifickou součástí kostelů jsou barevné mozaiky v oknech, které vyobrazují biblické náměty. V minulosti neměly pouze funkci obraznou, nýbrž vzdělávací. Sloužily jako vizuální pomůcky určené k výuce negramotných věřících.³⁹ U vchodu do kostela vždy nalezneme tzv. křtitelnici. Toto umístění není náhodné. Má symboliku, že křest jsou jakési dveře, kterými dítě, které je křtěno, vstupuje do církevní obce. Křtitelnice obsahuje svěcenou vodu.⁴⁰

Kostely neplatí pouze za místa, kde se můžeme pomodlit, vyslechnout bohoslužbu, poklonit se Bohu nebo přijít ke zpovědi. Kostely jsou i místem setkávání.

³⁷ KEENE, Michael a MIKEŠ, Petr, ed. *Světová náboženství*. Překlad Dušan Zbavitel. S. 104.

³⁸ Tamtéž. S. 105.

³⁹ Tamtéž. S. 105.

⁴⁰ Tamtéž. S. 105.

2.5. Modlitba

Jedinou křesťanskou modlitbou, která je zároveň společná všem křesťanským církvím, je Otčenáš. Na rozdíl od islámské modlitby otčenáš nemá vymezené časy, kdy má být přednášen. Podle Lukášova evangelia tento text naučil své učedníky Ježíš a většina křesťanů se ho drží dodnes. Text modlitby najdeme v evangeliích Matouše a Lukáše, ale pod pojmem otčenáš je míněn pouze text z Matoušova evangelia. Text Lukáše se mírně liší. Znění otčenáše je následovné:

„Otčenáš, jenž jsi na nebesích, posvět' se jméno tvé, přijď' království tvé, buď' vůle tvá jako v nebi, tak i na zemi. Chléb náš vezdejší dejž nám dnes a odpusť nám naše viny, jakož i my odpouštíme naším viníkům a neuveď nás v pokušení, ale chraň nás od zlého. Neboť tvé je království i moc i sláva navěky. Amen.“⁴¹

⁴¹ <http://rkfrakovnik.webnode.cz/modlitby/naucte-se-otcenas/>

3. ISLÁM

3.1. Historie Islámu

Původ nejmladšího z velkých monoteistických náboženství, islámu, je možné hledat na západě Arabského poloostrova. Začalo se utvářet v 7. století n. l. Klíčovou postavou, která je s islámem spojována, je prorok Mohamed, pocházející z rodu Hášimovců, který byl součástí kmene Kurejšovců. Tomu se podle jeho slov zjevil anděl Gabriel a zvěstoval mu, že je poslem Alláha, který ho poslal na svět, aby tlumočil jeho vůli. Zhruba od roku 610, kdy byl v Arábii rozšířen polyteismus, Mohamed předstupuje v Mekce před lid a pokouší se Araby obrátit k islámské víře. Islám je vyznáním víry v jednoho jediného Boha.⁴²

„Není božstva kromě Něho a On je ten, jenž život i smrt dává. Věřte tedy v Boha a posla Jeho, proroka neučeného, jenž věří v Boha a Jeho slova, a následujte jej.“ (súra 7:158)

I přes veškeré Mohamedovo úsilí je odezva na nové náboženství velmi malá, dokonce vyvolává nevoli u bohatých kupců. I proto je Mohamed roku 622 z Mekky vykázán. Toto datum je pro Araby velmi významné. Považují ho za počátek islámského letopočtu – tzv. hidžru. Nové útočiště nachází i s malou skupinkou svých učenců v Medíně, kde dokončuje své učení. Teprve zde je jeho poselství uvítáno a přijato. V Medíně se skupina Mohamedových stoupců rozrostla, dokonce víru přijalo místní obyvatelstvo. Po vytvoření společenství vyhlásil prorok Mohamed džihád – tzv. svatou válku. Roku 630 vedl Mohamed úspěšné válečné tažení proti Mekce.⁴³

O dva roky později, tedy roku 632, prorok Mohamed náhle umírá. V této době už je většina kmenů Arábie sjednocena pod islám. Jeho dva žáci,

⁴² MENDEL, Miloš. *Džihád: islámské koncepce šíření víry*. Vyd. 2., rozš. V Brně: Atlantis, 2010. 354 s. ISBN 978-80-7108-316-0. S. 39.

⁴³ DEMJANČUKOVÁ, Dagmar. *Dějiny a teorie náboženství*. S. 49.

Abú Bakr a Umar, se tímto stávají jeho nástupci. Smrtí Mohameda se šíření islámu nezastavilo, naopak islám překračuje arabská území, a šíří se do Egypta a Persie, dále pak do Afriky a Španělska.⁴⁴ Po Mohamedově smrti bylo nutné shromáždit jeho učení, a proto jeho následovníci a žáci sepsali posvátnou knihu Korán (Vyprávění).⁴⁵

Korán, v arabštině al-Qur'án, je pro muslimy slovem božím – absolutním, neomylným, o kterém se nepochybuje. Korán se dělí na kapitoly – súry, kterých je 114. Každá z nich se dělí na verše – tzv. áje. V Koránu jsou súry, až na několik výjimek, řazeny podle délky a začínají slovy: „*Ve jménu Alláha, milosrdného, slitovného...*“⁴⁶ Texty Koránu se dělí do čtyř okruhů podle jejich obsahu na: věci víry, kultovní předpisy, morální záležitosti a vztahy mezi lidmi.

Korán není jedinou posvátnou knihou islámu. Další je kniha Hadith (Tradice). V této knize nalezneme informace o životě Mohameda, o jeho činech, ale také o samotných počátcích Islámu. Důležitou částí Tradice je i tzv. Sunna (Příklad). Sunna je jakýsi návod na to, jak by se měli chovat slušní muslimové.⁴⁷ Pro muslimy platí pevně daný kodex, kterým se musí řídit ve svém každodenním životě. Spojením určitých částí posvátné knihy Koránu a Sunny vzniká tzv. Šarí'a. Jedná se o zákoník, který popisuje správné jednání ve všech životních situacích. Tímto daným kodexem by se měl řídit každý počestný muslim.⁴⁸

⁴⁴ DEMJANČUKOVÁ, Dagmar. *Dějiny a teorie náboženství*. S. 51.

⁴⁵ Tamtéž. S. 51.

⁴⁶ *Vznešený Korán: komentářem a rejstříkem opatřený překlad významu do jazyka českého*. Překlad Ivan Hrbek a Josef Procházka. Vyd. 1. V Praze: AMS ve spolupráci s TWRA, 2007. 760 s. ISBN 978-80-902419-4-7. S. 19.

⁴⁷ DEMJANČUKOVÁ, Dagmar. *Dějiny a teorie náboženství*. S. 51.

⁴⁸ Tamtéž. S. 51.

3.2. Pět sloupů víry

Islám je vybudován na tzv. pěti sloupech víry, které pro muslimy znamenají totéž, co pro křesťany jejich desatero. Prvním sloupem je víra v jediného boha – Alláha a jeho proroka Mohameda (Šaháda).

Druhým je modlitba (Salát). Muslimská víra stanovuje, že se věřící musí modlit pětkrát denně. Za úsvitu, v poledne, odpoledne, po západu slunce a večer. Před samotnou modlitbou je muslim povinen projít rituální očistou těla.⁴⁹ Třetím sloupem muslimské víry je půst (Sawm). V samých počátcích islámu byly půsty Mohamedem rozloženy rovnoměrně během celého roku. Touto částí se prorok Mohamed nejspíše inspiroval v křesťanství či judaismu. Avšak po neshodách s židovskými obcemi Mohamed soustředil všechny půsty do jednoho měsíce. Tímto měsícem půstu, tzv. ramadánem, je devátý měsíc muslimského lunárního kalendáře. Na tento rok ramadán připadá na měsíc od 7. 6. 2016 do 6. 7. 2016. Během ramadánu platí přísný zákaz jídla a pití, kouření a pohlavního styku od východu do západu slunce. Od povinností spojených s ramadánem jsou vždy osvobozeni nemocní lidé či poutníci.⁵⁰

Čtvrtým sloupem je dobročinnost a včasné placení daní (Zakát). Každý správný muslim by měl vyčlenit ze svého příjmu částku pro chudé. Určitá částka je také pravidelně odváděna církvi. Pravý muslim by měl mít v pořádku všechny své finanční závazky.⁵¹ Pátým sloupem muslimské víry je tradiční pouť do svatého města – Mekky. Tu by měl správný věřící vykonat alespoň jednou za život. Tento bod víry navazuje na staroarabskou tradici, s poutí do Kaaby. Cestu do Mekky jsou povinni konat pouze ti věřící, kteří na tuto pouť mají dostatek financí a fyzických sil. Pokud se muslim rozhodne pouť nekonat, má možnost se z tohoto závazku vykoupit.⁵²

⁴⁹ DEMJANČUKOVÁ, Dagmar. *Dějiny a teorie náboženství*. S. 53.

⁵⁰ KŘÍKAVOVÁ, Adéla, MENDEL, Miloš a MÜLLER, Zdeněk. *Islám: Ideál a skutečnost*. Vyd. 1. Praha: Panorama, 1990. 367 s. Pyramida. ISBN 80-7038-012-8. S. 108.

⁵¹ DEMJANČUKOVÁ, Dagmar. *Dějiny a teorie náboženství*. S. 54.

⁵² Tamtéž. S 54.

3.3. Sunnité a šíité

Krátce po smrti proroka Mohameda se islám rozdělil na dvě společenství. Muslimové se rozdělili na tzv. sunnity a šíity. Mezi nimi panují nepokoje už dlouhá staletí až dodnes. Obě skupiny respektují pět sloupů víry i Korán. V čem se však rozchází je otázka následnictví chalífského stolce – neboli kdo by měl být Mohamedovým nástupcem, tzv. chalífou. Podle tvrzení šíitů by jím měl být potomek Prorokovy rodiny, a to Mohamedův bratranec a zeť Alí ibn Abá Tálíba.⁵³ Ten doopravdy Mohameda zastoupil a stal se tak čtvrtým chalífou.⁵⁴ Avšak záhy byl zavražděn a tentýž osud potkal i Alího syna Husajna.⁵⁵ I tento aspekt tragických osudů šíitských vládců měl významný vliv na jejich učení – vysoko hodnotí mučednictví.⁵⁶

Tvrzení, že by Mohamedovým nástupcem měl být Alí, sunnité odmítají. Své přesvědčení opírají především o tradici – sunnu. Sunnité patří v islámské víře k většině. K jejich přesvědčení se hlásí až 90% všech muslimů.⁵⁷ Vyznavače této formy islámu můžeme hledat v oblastech od Indonésie, což je země s největším počtem muslimů, až po Afriku, Asii a arabské komunity na Předním východě.⁵⁸

⁵³ MÜLLER, Zdeněk. *Islám a islamismus: dilema náboženství a politiky*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2010. 256 s. Novověk; sv. 7. ISBN 978-80-200-1818-2. S. 27-30.

⁵⁴ KEENE, Michael a MIKEŠ, Petr, ed. *Světová náboženství*. S. 126.

⁵⁵ DEMJANČUKOVÁ, Dagmar. *Dějiny a teorie náboženství*. S. 60.

⁵⁶ Tamtéž. S. 60.

⁵⁷ KEENE, Michael a MIKEŠ, Petr, ed. *Světová náboženství*. Překlad Dušan Zbavitel. S. 126.

⁵⁸ Tamtéž. S. 126.

3.4. Korán

Korán je posvátnou knihou islámu, která byla dokončena okolo roku 650.

⁵⁹ Impulzem k jejímu vytvoření se stala smrt proroka Alláha – Mohameda. V tu dobu se Mohamedovi následovníci pokoušeli shromáždit Mohamedovo učení, a díky tomu Korán vznikl. ⁶⁰ Korán, nebo také al-Qur´án, v arabštině znamená ´přednášet´ nebo ´vyprávění´. Je to text, o kterém můžeme říci, že je nejčastěji předcítaným posvátným textem, dokonce i nejčastěji nazpaměť se učeným textem. ⁶¹ Texty Koránu se dělí na sto čtrnáct kapitol – tzv. súr. Každá z nich se dělí na verše – tzv. áje. Jednotlivé sóry nejsou řazeny dle toho, jak se Mohamedovi zjevily, ale podle rozkazu třetího chalífy Uthmána byly, až na výjimku první z nich - Fátihy, seřazeny podle jejich délky. ⁶² Sóry se také dělí na medínské a mekkánské, ty následně historikové a teologové rozdělují do tří období. ⁶³ Každá kapitola, súra, je pojmenovaná podle jejího námětu. Například v druhé, mimo jiné nejdelší súře, nalezneme příběh, ve kterém Mojžíš žádá lid, aby obětoval krávu, a proto název druhé kapitoly nese název ´Kráva´. ⁶⁴ Ovšem nejdůležitější a nejznámější ze všech súr je první z nich. Súra al-Fátiha. Tu pobožní věřící odříkávají podle jejich víry pětkrát denně. ⁶⁵

⁵⁹ RODRIGUEZ, Jarbel, ed. *Muslim and Christian contact in the Middle Ages: a reader*. North York: University of Toronto Press, [2015], ©2015. xiv, 440 stran. Readings in medieval civilizations and cultures XVIII. ISBN 978-1-4426-0819-1. S. xii.

⁶⁰ DEMJANČUKOVÁ, Dagmar. *Dějiny a teorie náboženství*. S. 51.

⁶¹ KEENE, Michael a MIKEŠ, Petr, ed. *Světová náboženství*. Překlad Dušan Zbavitel. S. 128.

⁶² Tamtéž. S. 128.

⁶³ BAHBOUH, Charif, FLEISSIG, Jiří a RACZYŃSKI, Roman. *Encyklopedie islámu*. Brandýs nad Labem: Dar Ibn Rushd, 2008. 366 s. ISBN 978-80-86149-48-6. S. 146.

⁶⁴ KEENE, Michael a MIKEŠ, Petr, ed. *Světová náboženství*. Překlad Dušan Zbavitel. S. 129.

⁶⁵ Tamtéž. S. 129.

3.5. Prorok Mohamed

Jednou z nejzákladnějších a nejvýznamnějších osob islámského náboženství je bezesporu Alláhův prorok Mohamed. Ten byl poslán na zem, aby zde šířil islámskou víru. Posel Alláha se narodil dvanáctého dne měsíce rabí al-awwal roku cca 570 n. l. v arabském kmeni Kurajšovců.⁶⁶ V té době byla Mekka významným obchodním městem. Svou strategickou polohu město získalo také díky podzemní vodě, která zde byla nalezena. U vodního pramene se již v minulosti scházeli poutníci a beduíni, kteří toto místo uctívali i z důvodu, že zde stála velmi stará žulová stavba ve tvaru krychle – tzv. Ka'ba. Kolem této svatyně bylo kmenem Kurajšovců vystavěno trvalé osídlení.⁶⁷ Na území Arábie byl v té době, tedy zhruba v 5. – 6. století n. l., velmi rozšířen polyteismus s prvky primitivních náboženství. Jako příklad můžeme uvést totemismus nebo fetišismus. Tento trend přetrvával až do doby Mohamedova zjevení.⁶⁸

Když se Mohamed narodil, svolal medínské obyvatele jakýsi Žid, který jim řekl: „Tuto noc vyšla hvězda, pod níž se narodil Prorok.“⁶⁹ Mohamedovo dětství nebylo příliš šťastné – ještě před jeho narozením zemřel jeho otec Abdulláh, významný obchodník. O svou matku Amínu přišel, když byl ještě malé dítě, a stal se tak sirotkem. Proto se o něj začal starat jeho dědeček, později získal Mohameda do péče jeho strýc Abú Tálíb. Malý Mohamed se svým strýcem absolvoval obchodní cesty, dokonce se zúčastnil i bitvy.⁷⁰ Ve věku dvaceti pěti let se Alláhův prorok oženil. Za svou ženu pojal bohatou obchodnici Chadídžu. Ta se stala matkou všech Mohamedových dětí, kromě Ibráhíma.⁷¹

⁶⁶ IBN ISHÁK, Muhammed. *Muhammad: život Alláhova proroka*. Vyd. 1. Voznice: Leda, 2009. 230 s. ISBN 978-80-7335-184-7. S. 5.

⁶⁷ ARMSTRONG, Karen. *Islám*. V Praze: Sloart, 2008. 255 s. ISBN 978-80-7391-155-3. S. 39.

⁶⁸ DEMJANČUKOVÁ, Dagmar. *Dějiny a teorie náboženství*. S. 49.

⁶⁹ IBN ISHÁK, Muhammed. *Muhammad: život Alláhova proroka*. S. 5.

⁷⁰ Tamtéž. S. 15.

⁷¹ Tamtéž. S. 18.

K prvnímu zjevení došlo, když bylo Mohamedovi zhruba 40 let, v jeskyni na hoře Hírrá, nedaleko města Mekka.⁷² Byl přesvědčen, že mu tato zjevení sesílá jediný Bůh a ponouká ho, aby vystoupil mezi lidmi jako prorok.⁷³ Z počátku jeho proroctví uvěřila jen malá skupinka věřících. Postupem času dochází ke střetu Mohamedových přívrženců s qurajšovskými obyvateli Mekky. Z tohoto důvodu začal Mohamed uvažovat o odchodu ze svého rodného města. Roku 620 navázal styky s několika obyvateli města Medína, kam také roku 622 odešel. Tento rok se stal pro muslimy velmi významným milníkem, který nazývají „hidžra“ a je to počátek muslimského letopočtu.⁷⁴

Od této chvíle se Mohamed stává vladařem, avšak necítil se jím být, sám o sobě hovořil jako o Prorokovi či o Poslu Božím. V březnu roku 632 Mohamed koná tzv. „Pouť na rozloučenou“ a 8. června roku 632 Mohamed umírá.⁷⁵

⁷² BAHBOUH, Charif, FLEISSIG, Jiří a RACZYŃSKI, Roman. *Encyklopedie islámu*. S. 203.

⁷³ Tamtéž. S. 203.

⁷⁴ Tamtéž. S. 203.

⁷⁵ Tamtéž. S. 204.

3.6. Mešita

První mešitu postavil sám Mohamed v Medíně a používal ji jako svůj domov. Zároveň hlásal, že každý, kdo se na stavbě mešity podílí, přijde po smrti do nebe, neboť je to bohubíhá činnost. Mešity, které následovaly, byly stavěny po vzoru té Mohamedovy.⁷⁶

Primární funkcí každé mešity je, že je místem, kde se Arabové modlí. Nicméně tento objekt plní muslimské komunitě také řadu dalších významných funkcí. Mešita je pro Araby centrem veškerého dění – centrem obce, soudem, místem modlitby i školou. I když místo, kde muslimové provádí své modlitby, není důležité, přesto se arabští muži snaží být v pátek na polední modlitbu v mešitách.⁷⁷ Především je to ale posvátná stavba. V arabštině se pro tento objekt používá označení buďto „masdžid“ (místo pokleknutí k modlitbě) anebo „džámi“ (místo určené k shromažďování).⁷⁸ Součástí každé mešity je minaret, ze kterého jsou muslimové svoláváni k modlitbám. Minarety jsou buďto osmihranné, čtyřhranné nebo mají kruhový půdorys. Tyto aspekty závisí na jednotlivých směrech islámu.⁷⁹ Další nedílnou součástí je nádvoří, na kterém se nachází vodní lázeň, která slouží rituálnímu omytí. Tento akt vždy předchází samotné modlitbě. Nejvýznamnějšími modlitbami v týdnu jsou ty páteční, kdy účast je očekávána od všech muslimů. Výjimku tvoří nemocní a ti, kteří jsou právě na cestách.⁸⁰

⁷⁶ KEENE, Michael a MIKEŠ, Petr, ed. *Světová náboženství*. Překlad Dušan Zbavitel. S. 130.

⁷⁷ Tamtéž. S. 130.

⁷⁸ BAHBOUH, Charif, FLEISSIG, Jiří a RACZYŃSKI, Roman. *Encyklopedie islámu*. S. 184.

⁷⁹ Tamtéž. S. 184.

⁸⁰ KEENE, Michael a MIKEŠ, Petr, ed. *Světová náboženství*. Překlad Dušan Zbavitel. S. 131.

3.7. Modlitba

Modlitba, neboli „as-salát“, je nejdůležitější náboženská povinnost každého muslima. Ten, kdo se modlitbám záměrně vyhýbá, se sám vylučuje z muslimské komunity. Muslim je povinen denně vykonat celkem pět modliteb.

81

Islám rozlišuje dva typy modliteb. Modlitbu rituální – neboli „salát“, ta se pronáší zejména v mešitě. Druhým typem je modlitba soukromá – neboli „du‘á“, ta se může pronášet kdekoliv. Každé modlitbě předchází rituální omytí, poté může dojít k aktu modlitby. Modlitba „salát“ vyžaduje konat pět sekvencí pohybů.⁸²

Aby byla modlitba správně vykonaná, a tedy platná, musí splňovat několik podmínek. Před modlitbou musí dojít k rituální očištění, čistotě těla modlícího se, jeho oděvu i místa, kde se modlitba koná. Zároveň musí dojít k zakrytí nahoty (pro ženy to znamená zakrýt celé tělo s výjimkou obličeje a rukou po zápěstí, pro muže zakrýt vše mezi pupkem a koleny), musí být dodržen čas, který je k příslušné modlitbě určen, modlitba také musí být provedena ve správném směru na Ka‘bu, při modlitbě se nesmí muslim smát, bavit se s ostatními, musí být vážný a dodržet správný postup při modlitbě. Pak je modlitba platná.⁸³

Modlitba je prováděna celkem pětkrát za den. První je ranní modlitba, ta se provádí kdykoliv mezi rozedněním a okamžikem těsně před východem slunce. Další modlitbou je polední. Tu muslim koná kdykoliv od chvíle, kdy je slunce nejvýše na obloze do okamžiku, kdy stíny vrhané předměty začínají být delší než předměty samotné. Následuje modlitba odpolední, která je prováděna ve chvíli, kdy stíny jsou delší než samotné předměty, až do chvíle těsně před západem slunce. Večerní modlitbu muslimové konají kdykoliv od západu slunce, až do chvíle než zapadnou poslední červánky. Poslední v cyklu je noční „salát“. Ten je

⁸¹ BAHBOUH, Charif, FLEISSIG, Jiří a RACZYŃSKI, Roman. *Encyklopedie islámu*. S. 184.

⁸² KEENE, Michael a MIKEŠ, Petr, ed. *Světová náboženství*. Překlad Dušan Zbavitel. S. 134.

⁸³ BAHBOUH, Charif, FLEISSIG, Jiří a RACZYŃSKI, Roman. *Encyklopedie islámu*. S. 184.

prováděn kdykoliv od zmizení posledních červánků až do uplynutí první třetiny noci. Tuto dobu je možné prodloužit až do východu slunce.⁸⁴

⁸⁴ BAHBOUH, Charif, FLEISSIG, Jiří a RACZYŃSKI, Roman. *Encyklopedie islámu*. S. 190.

4. KŘESŤANSTVÍ A ISLÁM

4.1. Islámský pohled na křesťanství

Islám je náboženstvím mladším než je křesťanství, a proto lze očekávat reflektování samotného křesťanství, či osob s ním spojeným v islámské nauce. Mohamed uznal proroky ze Starého a Nového zákona, ale současně obvinil Židy a křesťany z falsifikace jejich poselství. Mohamed také nerozlišuje jednotlivá evangelia, pojímá je jako jeden celek, který označuje pojmem „indžil“. Jedná se o knihu, která byla seslána Alláhem Ježíši (Isovi), čímž se odchyluje od historických skutečností, neboť „evangelium“ znamená radostnou zvěst. Takto pojmenovali první křesťané spisy Nového zákona, ve snaze vyjádřit jejich obsah.⁸⁵ Pod jménem Isa se v Koránu skrývá postava Ježíše Krista. Podle tvrzení muslimů je Ježíšovo pravé jméno Isa ibn Mariam, které Mohamed použil v tomto posvátném textu. Mohamed o Ježíšovi hovořil velmi často. Chápal ho jako paralelu ke své vlastní osobě. Dle Koránu v jednom ze svých kázání Ježíš dokonce ohlásil nadcházející příchod Mohameda. Zázraky, které Ježíš konal, muslimové obecně uznávají. Co však odmítají, je Ježíšova mučednická smrt na kříži. V Koránu se praví, že namísto Ježíše byla ukřižována jiná osoba, kterou měl být údajně Jidáš.⁸⁶ Důvodem, proč muslimové neuznávají mučednickou smrt, je obecně jejich pojetí proroků. Ježíš, stejně tak jako Mohamed, měl úspěch u lidí, oba se setkávali i s odpůrci svých poselství, mnohdy byli považováni za kouzelníky, nikdy ale nesměli prohrát. Toto pašijové utrpení by nabývalo smyslu pouze v případě, pokud by se jednalo o vykoupení. To je ovšem pojem a teologická kategorie, kterou muslimové neznají.⁸⁷

⁸⁵ LHOŤAN, Lukáš. *Ježíš Kristus a islám, aneb, Islám a jeho vztah k Ježíši a křesťanství*. Vyd. 1. V Pstruží: Lukáš Lhoťan, 2014. 77 s. ISBN 978-80-904932-4-7. S. 15.

⁸⁶ KÜNG, Hans a ESS, Josef van. *Křesťanství a islám: na cestě k dialogu*. Překlad Jiří Hoblík a Luboš Kropáček. S. 140 – 141.

⁸⁷ Tamtéž. S. 141.

Nicméně skutečnosti popisované Mohamedem se zcela neshodují s těmi historickými. Podle Koránu byl Ježíš Žid, jehož matkou byla Marie, sestra Árona, což byl bratr Mojžíše. Mohamed se tedy domníval, že Mojžíš a Áron byli Ježíšovi strýcové.⁸⁸ K tomuto omylu zřejmě došlo kvůli Mohamedově neznalosti některých podrobností v biblických textech, ve kterých si mohl splést Marii z příběhů o Áronovi a Mojžíšovi s Marií, skutečnou matkou Ježíše Krista.⁸⁹ Z tohoto nedorozumění se ještě muslimští apologeti pokusili vybruslit tvrzením, že se jedná pouze o metaforu, avšak nesouhlasilo mnohem více faktů, například Korán se vůbec nezmiňuje o Josefovi – manželovi Marie. V textech se Mohamed zmiňuje o Marii jako o svobodné matce. Dalším příkladem Mohamedovy neznalosti je, že si při líčení křesťanů ani nebyl vědom skutečnosti, že se Římská říše rozpadla. Vše tedy nasvědčuje tomu, že Mohamed překroutil historická fakta.⁹⁰ Mohamed dále nebere v potaz rozdělení na Východořímskou a Západořímskou církev. Obě je spojil v jednu, kterou označuje pojmem ar-Rum (tento výraz můžeme přeložit jako Římané nebo také Byzantici).⁹¹ U lze během jeho života spatřovat určitý posun ve vztahu ke křesťanům. Zpočátku křesťany oslavoval jako správné věřící, kteří jsou dokonce hodni následování, ale v průběhu času se jeho pohled na křesťany změnil až v nepřátelský. Křesťany viděl jako nepřátele Alláha a lstivé pokrytce.⁹² Islám ve své podstatě křesťany toleruje, ale příliš je nerespektuje. Dle islámské tradice Mohamed ustanovil pojetí Boha i posvátné zákony, které jsou pevně dané a neměnné, a zrušil tím ustanovení daná předchozími proroky. Soužití těchto dvou kultur tedy nebylo vyloučeno, ale mělo svá pevně daná pravidla. Podle islámského práva šaría byli křesťané nuceni nosit výrazné oblečení, byli vyloučeni z veřejných úřadů, nebylo jim

⁸⁸ LHOŤAN, Lukáš. *Ježíš Kristus a islám, aneb, Islám a jeho vztah k Ježíši a křesťanství*. S. 23.

⁸⁹ Tamtéž. S. 24.

⁹⁰ Tamtéž. S. 24.

⁹¹ Tamtéž. S. 17.

⁹² Tamtéž. S. 19.

dovoleno vystavět si kostel vyšší než mešitu, křesťan také nemohl svědčit u soudu proti muslimovi.⁹³

⁹³ LHOŤAN, Lukáš. *Ježíš Kristus a islám, aneb, Islám a jeho vztah k Ježíši a křesťanství*. S. 16.

4.2. Islám o Ježíši Kristu

V Koránu není život Ježíše Krista příliš podrobně popsán. Většina textů pojednávajících osobě Ježíše se týká buďto jeho dětství nebo jeho matky Marie. Po té je dokonce pojmenována jedna ze súr, konkrétně devatenáctá, ve které Mohamed píše o Ježíšově dětství. Tuto tematiku nacházíme i druhé súře s názvem Kráva, ve které se hovoří o Ježíšovi jako o „slovu, které od Alláha pochází“, i o jeho skutcích, kterak vytvořil z hlíny ptáčky a vdechl jim život. Mohamed také v Koránu popisuje, že Alláh poslal Ježíše, aby dovolil Židům část toho, co jim bylo Alláhem předtím zakázáno.⁹⁴

Velmi významným bodem křesťanství je již od počátku mučednická smrt Ježíše Krista na kříži, což je historicky potvrzená událost. Ukřižování Ježíše však islám rezolutně odmítá. V Koránu je popsáno, že Ježíš ukřižován nebyl. Namísto něho byl zabit jeden z Ježíšových učedníků, který se sám dobrovolně nabídl a Alláh mu dal podobu Ježíše.⁹⁵

Rozsáhlejší sbírku poznatků o Ježíšově životě v Koránu nenalezneme. Je to z toho důvodu, že Mohamed nepovažoval křesťany za významné protivníky, proto neměl potřebu věnovat jim v Koránu více prostoru.

⁹⁴ LHOŤAN, Lukáš. *Ježíš Kristus a islám, aneb, Islám a jeho vztah k Ježíši a křesťanství*. S. 30 – 31.

⁹⁵ Tamtéž. S. 34.

4.3. Ježíšův Bůh versus Mohamedův Alláh

Tuto problematiku můžeme označit za lehce ožehavou, jelikož je to velmi kontroverzní část vztahu křesťanů a muslimů. Jisté náznaky podobnosti těchto dvou postav existují. Mnozí lidé se i dnes mylně domnívají, že Bůh popsáný Ježíšem je tatáž osoba, kterou popsal Mohamed pod označením Alláh. Mnozí tuto myšlenku dokládají závěry druhého vatikánského koncilu z let 1962 – 1965, ze kterých by mělo údajně vyplývat, že Ježíšův Bůh a Mohamedův Alláh jsou si rovni. Jedná se však o zkreslený výklad.⁹⁶

Dlouhá staletí teologové zaujímali stanovisko, že popis Boha jako Alláha v Koránu není v souladu s Novým i Starým zákonem. V několika posledních desetiletích se však objevuje teorie tzv. „abrahámovských náboženství zahrnující křesťanství, islám a judaismus, a která mimo jiné tvrdí, že Bůh v Bibli a v Koránu představují jednu osobu. Většina teorií se však přiklání k verzi, že se nejedná o totéž, jelikož vyobrazení Boha Ježíšem a proroky neodpovídá popisu Alláha v Koránu.⁹⁷

S tímto tvrzením se ztotožňuje například i muslimská církev Ústředí muslimských náboženských obcí a Islámská nadace v Praze, která nepovažuje slovo Bůh za přesné označení „Jediného, Věčného Stvořitele, Pána všech světů“. Nejpřesnějším označením je Alláh.⁹⁸

⁹⁶ LHOŤAN, Lukáš. *Ježíš Kristus a islám, aneb, Islám a jeho vztah k Ježíši a křesťanství*. S. 44.

⁹⁷ Tamtéž. S. 45.

⁹⁸ Tamtéž. S. 45.

4.4. Korán a Desatero

Korán také navazuje na křesťanské Desatero a parafrázuje jej. Texty nejsou ucelené, jako je tomu v Bibli, ale objevují se napříč celým Koránem. Pro ukázkou významné podobnosti mezi Desaterem a texty Koránu uvádím následující příklad. Deváté pravidlo Desatera praví: „Nevydáš proti svému bližnímu křivého svědectví“. V Koránu se o této záležitosti uvádí:

„Kdo se dopustí chyby nebo hříchu a potom z toho obviní nevinného, dopouští se tím osočování a hříchu zjevného.“ (súra 4:112) „Vy, kteří věříte! Buďte vytrvalí ve spravedlnosti, svědčíte-li před Bohem, byť i to bylo proti vám samým či rodičům anebo blízkým příbuzným a ať jedná se o bohaté či chudé, vždyť Bůh je ochráncem obojích! Nenásledujte tedy vášně své před spravedlností! A jestliže ji zkřívíte anebo od ní uhnete, tedy Bůh je dobře zpraven o všem, co děláte.“ (súra 4:135)

Ve většině případů se pravidla popsaná v Desateru shodují s Koránem. Někdy jsou v Koránu pravidla upřesněna. K tomuto dochází například u čtvrtého přikázání: „Cti otce svého i matku svou.“ Korán v tomto případě rozepisuje situaci, kdy je možno neuposlechnout svých rodičů, pokud by odvraceli své děti od víry. Nadále se však děti musí chovat ke svým rodičům s úctou. Zároveň řeší i situaci dospělých dětí, které by se měly o své rodiče postarat v případě nemoci či ve stáří.⁹⁹

Naopak jedna z rozdílů se nachází v přikázání „nezabiješ“. V Koránu se nachází výjimka, kdy tak člověk smí činit. Tato výjimka nastává v případě sebeobrany, zároveň je do této kategorie zahrnutý trest smrti. Stejným způsobem Korán uvažuje o pomstě. Tzv. krevní msta nesmí přesáhnout mez spáchaného zločinu.

⁹⁹ *Vznešený Korán: komentářem a rejstříkem opatřený překlad významu do jazyka českého.* Překlad Ivan Hrbek a Josef Procházka. S. 317.

„Vám, kteří věříte, jest předeepsán zákon odplaty za zabití: muž svobodný za muže svobodného, otrok za otroka, žena za ženu. A bude-li komu sleveno něco bratrem jeho, pak necht' následován je zvyk uznaný a budiž zaplacení přijato s dobrou vůlí. A toto je ulehčení a milost od Pána vašeho; kdo pak přestoupí nařízení, tomu dostane se trestu bolestného.“ (súra 2:178)

4.5. Pravidla víry

Do islámského světa lze zahrnout území států a národů, kde je islám hlavním náboženstvím. Další části světa zpravidla nazývá jako tzv. země války. Přestože se v islámské společnosti nesetkáme primárně s rasismem, je tu možné sledovat určitou intoleranci ke křesťanům a Židům a někdy neskrývané zjevné nepřátelství k ateistům či vyznavačům jiných náboženství. Kdežto v západních zemích je ateismus dnes chápán jako jistý životní postoj, v islámském světě se jedná o jednoznačné společenské tabu. Se zeměmi války nesmí muslimové uzavírat mírové smlouvy, přičemž případné uzavření desetiletého příměří je možné obhájit jen snahou posílit se na další boje. Různé kraje se přitom od sebe liší v praktikování víry, přičemž na některých místech je možné sledovat i jisté předislámské obyčeje, které jsou v konfliktu se sunitským i šíitským pojetím islámu. Pro muslimy, kteří žijí ve státech Evropské unie, bývají někdy konány různé akce, jež se snaží o integraci těchto menšin do majoritní společnosti.¹⁰⁰

Střetávání islámu s křesťanstvím je do jisté míry pochopitelné. Islámská kultura totiž zahrnuje celou řadu náboženských i kulturních elementů, jež se dostávají do konfliktu s pravidly právního státu v pojetí západního světa. Velký potenciál ke vzniku konfliktů má již pozice Koránu v islámu. Z toho důvodu, že jej měl diktovat přímo Alláh, totiž zcela odmítá v podstatě jakékoli snahy o aktualizaci, což má za následek, že se stává jakousi konzervou obyčejů ze sedmého století. To je však příčinou toho, že trvá i na nerozdělitelnosti náboženství a politiky. Zatímco v Evropě se rozlišuje mezi světským a církevním panováním ve státě, muslimskou optikou je tato vláda totožná. Takové pojetí je samozřejmě ve zřetelném rozporu s tradicemi

¹⁰⁰ IZETBEGOVIĆ, Alija. *Islám mezi Východem a Západem*. [Praha: A.M.S.], ©1997. 341 s. ISBN 80-902419-0-5. S. 76 – 78.

křesťanských zemí, kde je odluka církve a státu jednoznačně daná a ústavy konkrétních zemí ji dokonce zaručují.¹⁰¹

Islámská společnost se do značné míry opírá o komunitarismus, v němž je hlavní společenskou institucí rodina, která je však oproti té nukleární západní značně širší. Jednání jednotlivce má přitom dopad na celou rodinu. Tím se rozumí, že jeho chování berou ostatní rodiny tak, že jsou projevem vůle celého jeho klanu, jenž za ně také nese zodpovědnost. Tím se dostáváme opět do značného rozporu s křesťanskou civilizací, jež si naopak potrpí na individualismus. Zde je však jeden z pramenů toho, co si lidé na Západě zpravidla neuvědomují. Muslimové se od křesťanů neliší jen tím, že jejich Bůh se jmenuje jinak, rozhodující roli nemají ani odlišná jídla, která (ne)jedí, ale významnou úlohu má již samotný styl myšlení, rozdílné hodnoty i priority. V celé řadě případů stojí ty muslimské dokonce v opozici. Velmi závažným zjištěním pak je, že jejich uvedení v soulad je takřka nemožné. Tak třeba smrt ukamenováním u žen za nevěru není možné nijak harmonizovat s římským právem liberálních demokracií Západu. Stejně tak nejde svoboda slova uvést v soulad s tím, že muslimové nesmí podrobovat kritice náboženství. Stejně tak i emancipace žen je v podmínkách stávajících islámských zákonů zcela nemožná.¹⁰²

V okamžiku střetu islámu a křesťanství se navzájem sráží zcela odlišné hodnoty, kdy žádná strana nechce a snad ani nemůže ustoupit. Pro vyřešení konfliktu by však přece jen byla nutná alespoň minimální ochota islámu k ústupkům. Ačkoli se může jednat o překvapivé zjištění, ne všichni muslimové jsou stejně militantní. Jen třetina muslimů se ke své víře hlásí aktivně.¹⁰³

¹⁰¹ *Korán*. Překlad Ivan Hrbek. [Praha]: Československý spisovatel. S. 65.

¹⁰² DVOŘÁK, V. *(Ne)slučitelnost evropské civilizace s islámsko-arabskou kulturou*. Respekt 2007.

¹⁰³ KOBĚLKA, J. Project Syndicate 2008. Dostupné z: www.project-syndicate.org.

4.6. Pojetí rodiny

Křesťanství i islám pochopitelně zcela rozdílně vnímají i strukturu rodiny a přisuzují jí rozličné hodnoty a funkce. Je přitom pochopitelné a zřejmé, že je možné sledovat rozdíly nejen mezi těmito náboženstvími, ale také mezi věřícími, kteří se hlásí ke stejné věrouce v různých kulturních oblastech. Katolíci vidí manželství jako jednu ze sedmi svátostí, přičemž rodina je v křesťanství formována podle patrilineárního principu. To znamená, že se odvíjí důsledně v mužské linii. Patriarchát je pak hlavním uplatňovaným pravidlem. Úkolem muže by mělo být především pečovat o hmotné zajištění rodiny, kdežto žena je vůči němu v podřízené pozici. Nejdůležitějším smyslem rodinného života je plození dětí, které dále garantují pokračování rodu a v případě synů i pokračování příjmení.¹⁰⁴

Uzavření manželství je v islámu chápáno jako svatá povinnost. Je dokonce možné konstatovat, že islám bezženství netoleruje. Vzhledem k tomu, že se opírá o polygamní manželské právo, smí mít muslimové dokonce čtyři zákonné manželky a za jistých podmínek i v podstatě libovolný počet otrokyň – tzv. konkubín.¹⁰⁵ Jaká je hlavní příčina povolení polygamního sňatku? Uvádí se, že jde především o obstarání zaopatření vdov, jejichž šance na uzavření nového sňatku by jinak byla mizivá a to by mělo za následek, že by musely žít ve velké bídě. Toto polygamní právo se však opírá o to, že současné manželky by měly s přijetím nové vyslovit souhlas a muž by měl dokázat je materiálně zajistit. Muslimská rodina je ještě ostřeji než ta křesťanská patriarchální a patrilineární. V jejím čele stojí muž, který má právo manželku, která jej nebude poslouchat a bude se odmítat podrobit jeho vůli, tvrdě trestat. Rovněž z pohledu práva je muž oproti ženě ve značné výhodě. Kupříkladu při svědecké výpovědi je svědectví dvou žen rovno svědectví

¹⁰⁴ HORSKÝ, Jan a PRAŽÁKOVÁ SELIGOVÁ, Markéta. *Rodina našich předků*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 1997. 143 s. Knižnice Dějin a současnosti; sv. 2. ISBN 80-7106-195-6. S. 68 – 73.

¹⁰⁵ KÜNG, Hans a ESS, Josef van. *Křesťanství a islám: na cestě k dialogu*. Překlad Jiří Hoblík a Luboš Kropáček. S. 122.

jednoho muže. Obě pohlaví však mají rovnoprávné postavení v majetkoprávních otázkách.¹⁰⁶

Muslimská žena by měla především pečovat o dům a rodinu. Nutno říci, že o nějaké emancipaci si zatím ženy v islámském prostoru mohou nechat jen zdát. V domě by měla žena pobývat většinu svého života a zároveň by se měla podřizovat celé řadě omezení, které se týkají hlavně jejího pohybu mimo dům. Především má povoleno objevit se na veřejném prostranství pouze v doprovodu mužského příbuzného a její tělo musí být s výjimkou obličeje a rukou od zápěstí kompletně zahaleno z toho důvodu, aby nebyla příčinou zrodu hříšných myšlenek u jiných mužů. Muži pak na veřejnosti musí skrývat vše mezi pupkem a koleny. Ženy a muži se dokonce společně ani nemodlí, když ženy by se měly modlit v odděleném prostoru, aby nerozptylovaly pozornost mužů. K uzavření manželství dochází prostřednictvím smlouvy, většinou mezi ženichem a otcem nevěsty, jejímž hlavním bodem je výše daru, jenž je ženich povinen zaplatit otcí či nevěstě. Pokud dojde k rozvodu, tento propadá do vlastnictví ženy.¹⁰⁷

Nerovnost pohlaví se přenáší i na děti, kde je preferováno mužské pohlaví. Muslimové si však zpravidla přejí mít v rodině i dceru, protože potom mají údajně větší naději, že přijdou do ráje. Ve skutečnosti je tento slib zřejmě svědectvím zřejmé snahy o to, aby nebyla vražděna novorozeňata. Velmi zajímavá oproti křesťanství je skutečnost, že islám schvaluje antikoncepci, a to hlavně v okamžiku, kdy se zabráněním početí předejde možným ekonomickým i sociálním problémům. V tomto ohledu je tedy z mého pohledu oproti křesťanství značně progresivní. Potrat však zapovídá

¹⁰⁶ MARKOVÁ, D. „Zelená v záplavě oranžové. Osudy islámu v Indii“ in *Variace na Korán. Islám v diaspoře*. Praha 1999, S. 87-134.

¹⁰⁷ KROPÁČEK, Luboš. *Duchovní cesty islámu*. 5. vyd. Praha: Vyšehrad, 2011. 292 s., [16] s. obr. příl. ISBN 978-80-7021-925-6. S. 66.

a povolen je pouze ve chvíli, kdy by se život matky mohl ocitnout v nebezpečí.¹⁰⁸

Rozvod pak není v islámu výslovně zakázán, ale hodnotí se jako věc, která by se neměla dít. Z toho důvodu je spíše snaha rozvodům bránit. Muži po rozvodu odpadá starost s tím, aby se staral o ženu, musí však přispívat na výchovu případných dětí. Rozvod, který by iniciovala žena, je stále ještě něčím velmi výjimečným a obtížně prosaditelným.¹⁰⁹

Z výše řečeného je patrné, že pohled na rodinu je z pohledu islámu i křesťanství celkem shodný. Obě náboženství se shodují v tom, že rodina je konstitutivním elementem společnosti a určují hlavní pravidla, podle nichž se má rodinný život orientovat. Přesto tu jsou však pozorovatelné některé rozdíly. Ten hlavní zřejmě tkví v již zmiňovaném odlišném pojetí nukleární rodiny křesťanství a širším v muslimském prostředí. Pro islám i křesťanství je však typické lpění na patrilinearitě a patriarchátu. Muž v křesťanství i islámu je povinen živit svoji ženu i rodinu, přičemž ostřeji je toto vyžadováno v islámu. Žena se tak v obou náboženstvích ocitá proti muži v méněcenné pozici, i když v křesťanství je přece jen toto místo zřejmě o něco lepší. Objektivního závěru se je však možné dobrat jen stěží především z důvodu toho, že hodnotové žebříčky obou kultur jsou nesouměřitelné. V každém případě by však nebylo neobjektivní tvrzení, že žena v islámu nedisponuje žádnými právy. Právo muslimské ženy na onen zmiňovaný svatební dar při porodu i akceptování antikoncepce jí totiž mohou křesťanské ženy pouze závidět. Děti v obou náboženstvích mají uctívat rodiče, kteří je vychovávají ve víře v Boha. Rozvodu se pak brání opět křesťanství i islám. Nelze přitom tvrdit, že jedním z největších rozdílů je polygamní podoba rodiny v islámu, protože z finančních důvodů žije i v muslimském prostředí řada mužů v monogamii zkrátka proto, že by nebyli větší počet manželek schopni

¹⁰⁸ KROPÁČEK, Luboš. *Duchovní cesty islámu*. S. 67.

¹⁰⁹ Tamtéž. S. 68.

zajistit.¹¹⁰ Islámu je nutné přiznat, že je v celé řadě států a společností zakotven mnohem hlouběji než křesťanství v prostoru „křesťanského světa“, což má za následek, že výrazně působí na politiku i životní styl a každodennost. Křesťanství takový vliv nemá.

¹¹⁰ KROPÁČEK, Luboš. *Islámský fundamentalismus*. S. 157-166.

4.7. Islám a křesťanství ve světle práva

Islám se opírá o šaría, čímž se rozumí systém islámského náboženského práva. Jedná se o právní rámec, jenž si klade za cíl regulovat určité veřejné i soukromé aspekty života lidí, kteří pobývají v právním systému, jenž se opírá o muslimské principy. Zde je třeba mít na paměti jeden ze závažných problémů, který je vždy potenciálním zdrojem řady konfliktů. Pod termínem šaría si totiž není možné představit nějaký kodifikovaný zákoník, ale jde především o typ právního systému, jenž má oporu v islámských náboženských textech. Jeho různé varianty se přitom od sebe často značně liší.¹¹¹

Islám nahlíží na právo jednoznačně tak, že pochází od Boha. Tedy že pravidla jsou pevně dána a jsou neměnná. Pravidla musí každý muslim zodpovědně dodržovat, pokud chce zodpovědně plnit veškeré své povinnosti. Právu se musí podřídit společnost, neměla by vytvářet své vlastní zákony. Islámská právní teorie pracuje s premisou, že Boží zjevení sestoupilo na zem v absolutně přístupné, srozumitelné a syntetizované formě, pak následovala staletí práce velkého množství islámských právníků. Po formulaci většiny právních norem a alespoň teoretickém vyřešení většiny možných sporných případů se však již o právu nemá dále diskutovat.¹¹²

Pro islámské právo je charakteristické, že se snaží o ovládnutí lidského chování, což má za následek, že zasahuje do všech stran života věřících. Zatímco pro evropskou společnost je ideou práva co nejstručnější úprava, která zasahuje jen do základních sfér lidského bytí, přičemž člověka se snaží v soukromí příliš neobtěžovat, islámské právo směřuje zcela opačným směrem. Z pohledu křesťanství by tedy právo mělo garantovat především to, co má svůj pramen v základní rovnosti lidí. Vychází z předpokladu, že nás Bůh stvořil k obrazu svému a z pojetí lidské důstojnosti, jež je vrozena

¹¹¹ FILIP, Jan, ZIMEK, Josef a SVATOŇ, Jan. *Základy státovědy*. Vyd. 2., přeprac. Brno: Masarykova univerzita, 1997. 352 s. Edice učebnic Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně; č. 169. ISBN 80-210-1575-6. S. 18-19.

¹¹² Tamtéž. S. 18-19.

každému z nás. Optikou západní (křesťanské) společnosti je právo rozuměno jako projev vůle zákonodárce. Je odvislé od historického vývoje, proměňujících se nároků společnosti, ale i změn etického a morálního povědomí v ní.¹¹³

¹¹³ VÖCKING, H. Křesťané a muslimové mají společnou budoucnost. *Teologické texty* 1, 1990, č. 2. S. 52–53.

4.8. Křesťanství a islám v historických souvislostech

Brzy po vzniku několika prvních center v Arábii, se začínal islám rozšiřovat i do vzdálenějších území Blízkého východu a Evropy. Do jaké míry byla tato expanze plánována samotným Mohamedem, se můžeme jen dohadovat. Po jeho smrti totiž hrozil rozpad arabských kmenů, a proto tato idea byla zřejmě nejlepším řešením, jak odvést energii. Ač podnikali arabští nomádi nájezdy do Sýrie a Iráku dlouhá staletí, nyní byla situace obzvláště příznivá. Byzanc se společně s Íránem vyčerpaly válkami, které mezi sebou vedly, navíc Byzanc musela řešit i vnitrostátní problémy pro svou nepřiliš šťastnou náboženskou politiku. Expanze se dovršila během necelého století, během kterého islám ovládnul území Blízkého východu včetně Palestiny, Sýrii, Egypt a severní Afriku.¹¹⁴

K první vlně expanze dochází v první polovině 7. století. Toto šíření islámu probíhalo násilnou formu a během něho bylo křesťanské obyvatelstvo severní Afriky „obráceno“ k islámu. K největšímu rozkvětu islámu dochází v 9. století za vlády dynastie Abbásovců.¹¹⁵ Jedním významných válečných konfliktů křesťanství a islámu byly tzv. křížové výpravy. Ty byly vyhlášeny papežem proti muslimům, pohanům a kacířům, zároveň jejich důvodem bylo i získání ztracených křesťanských míst v Palestině. Poté, co v roce 1299 vznikla Osmanská říše, islám znovu expanduje do Evropy, kde obsazuje území Balkánského poloostrova. V roce 1492 vrcholí tzv. reconquista, neboli zvonudobytí Španělska.¹¹⁶

¹¹⁴ KÜNG, Hans a ESS, Josef van. *Křesťanství a islám: na cestě k dialogu*. Překlad Jiří Hoblík a Luboš Kropáček. S. 63.

¹¹⁵ Kropáček, Luboš, zápis přednášky na KTF. Online <https://cejsk.signaly.cz/0710/strucne-dejiny-islam>

¹¹⁶ Tamtéž.

4.8.1. Španělsko pod nadvládou Arabů

Celá epocha neúnavných bojů na Pyrenejském poloostrově, trvající bezmála 700 let, začíná roku 711, kdy dochází k vylodění sedmnáctitisícového vojska. To se utkalo u Guadalete s Vizigóty, v čele s králem Rodrichem, kteří mu podlehli. Na počátku osmého století Maurové dobývají Iberský poloostrov, a postupem času si podmaňují většinu území. Jako Maurové byli označováni muslimové pocházející původně ze severní Afriky. Od roku 718 tedy Pyrenejský poloostrov, kromě části patřící Vizigótům, spadá pod arabskou nadvládu. Významnou bitvou, která se odehrála roku 732, byla bitva zvaná u Poitiers, ve které se Arabům postavil franský král Karel Martel, který nad muslimy zvítězil. Tímto vítězstvím byla zároveň dána hranice mezi muslimy okupovaným Španělskem a křesťanskou Evropou.¹¹⁷

Roku 749 proběhla v Arabské říši revoluce, během které svrhli Abbásovcí vládnoucí dynastii Umajjovců. Díky přesunutí hlavního města z Damašku do Bagdádu, se španělská provincie stala samostatným islámským státem.¹¹⁸ Po smrti místodržícího Abí Ámira al-Mansúra, dochází roku 1031 k rozpadu chalífátu. Území se rozpadlo na malé státy, které byly nuceny čelit křesťanským výbojům. Prvním velkým centrem, které padlo do rukou křesťanů roku 1085, bylo Toledo. Muslimové tedy nechali povolát almorávidského panovníka z Maroka, Júsufa ibn Tašfína, který do roku 1102 se svou armádou získal zpět většinu území. Mocenské boje ovšem na Pyrenejském ostrově neustávaly, Andalusie ztrácí své síly, zvláště po prohrané bitvě proti spojenému křesťanskému vojsku roku 1212. V polovině 13. století je posledním muslimským státem na území Španělska Granada, která padla roku 1492 a tímto momentem končí muslimská nadvláda ve Španělsku.¹¹⁹

¹¹⁷ HÁJKOVÁ, S. Španělsko pod nadvládou Arabů. Diplomová práce, 2013. S. 9

¹¹⁸ WHEATCROFT, Andrew. *Nevěřící: střety křesťanstva s islámem v letech 638-2002*. Překlad Miroslav Košťál. 1. vyd. v českém jazyce. Praha: BB/art, 2006. 470 s., [24] s. obr. příl. ISBN 80-7341-832-0. S. 118.

¹¹⁹ <http://muslimove.cz/multimedia-archive/muslimske-spanelsko/>

4.8.2. Křesťanství a islám v dobách křížových výprav

Situace v křesťanské Evropě byla v době před křížovými výpravami velmi vyhrocená, jelikož vznikl spor mezi církví a světskou mocí, konkrétně mezi papežem a císařem Svaté říše římské, který vešel do dějin pod pojmem „boj o investituru“. Důvodem tohoto konfliktu byla snaha církve vymanit se ze závislosti na panovníkovi, při volbě nového papeže a dalších církevních úřadů.¹²⁰ Tento spor byl ukončen v roce 1122 dohodou, na papežský stolec nastoupil Urban II., který mimo jiné proslul vyhlášením první křížové výpravy.¹²¹ Další velmi důležitou událostí na pozadí křesťanské Evropy v 11. století, byly neshody západních křesťanů, jejichž centrem byl Řím a východních ortodoxních křesťanů, s centrem v Konstantinopoli. Tyto dva tábory se rozešly v otázce Boží trojice. Vyvrcholení této situace nastalo roku 1054, kdy došlo k tzv. schizmatu, neboli rozdělení církve na dvě větve; západní, katolickou, a východní, pravoslavnou.¹²²

První křížová výprava byla vyhlášena na koncilu v Clermontu, roku 1095, papežem Urbanem II. Cílem mělo být osvobození křesťanských posvátných míst, v popředí Jeruzaléma, od muslimů. Celkově byla tato výprava úspěšná, křižáci dobyli Nikiiau, Kilikii, Edessu a Antochitii. V červenci 1099 byl úspěšně dobyt i Jeruzalém. Vlivem silné propagandy ze strany západních kazatelů, křižáci vnímali muslimy jako nevěrce, které je třeba zabít, ve jménu Boha. To vedlo až k fanatickému jednání křižáckého vojska a mnoha masakrům muslimů.¹²³ Tuto výpravu lze celkově označit za nejúspěšnější, jelikož díky ní vznikly čtyři křižácké státy – hrabství Edessa, knížectví Antichotie, Tripoliska a Jeruzalémské království.¹²⁴

¹²⁰ MAYER, Hans Eberhard. *Dějiny křížových výprav*. Vyd. 1. Praha: Argo, 2013. 404 s. Historické myšlení; sv. 63. ISBN 978-80-257-0933-7. S. 14.

¹²¹ TYERMAN, Christopher. *Svaté války: dějiny křížových výprav*. Vyd. 1. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2012. 1041 s., [32] s. obr. příl. ISBN 978-80-7422-091-3. S. 16-17.

¹²² MAYER, Hans Eberhard. *Dějiny křížových výprav*. S. 14 – 15.

¹²³ WISCHIN, J. *Střetávání křesťanství a islámu v průběhu křížových výprav*. Bakalářská práce, 2014. S. 17.

¹²⁴ Tamtéž. S. 20 – 22.

Ne všechna území si křesťané udrželi. Jako první přišli o hrabství Edessa, které podlehl mosulskému atabegovi, Imádu ad-Dín Zengímu, který se tímto počinem stal muslimským hrdinou a započal s vyháněním křižáckých vojsk.

Druhá kruciáta byla vyhlášena papežem Evženem III., za účelem udržení vydobytých území. Této výpravy se tentokrát účastnili i francouzský král Ludvík VII. a německý panovník Konrád III.¹²⁵ Tuto výpravu od začátku provázely velké problémy. Znovuzískání hrabství Edessa se ukázalo jako zbytečné, a proto se zájem křižáckých vojsk obrátil k Damašku. Tato vojenská akce se uskutečnila roku 1148 a skončila naprostým debaklem pro křižáky. Během výpravy také došlo k znovuovládnutí Jeruzaléma muslimy. Neúspěch druhé výpravy vyvolal v křesťanské Evropě velký šok. Z důvodu finančních problémů, byl dokonce zaveden tzv. Saladinův desátek, který měl zajistit dostatek financí k pořádání dalších výprav.¹²⁶

Cílem v pořadí již třetí křížové výpravy, bylo samozřejmě znovuzískání Jeruzaléma. Tato výprava probíhala v letech 1189 – 1192, a do jejího čela se postavili tři nejvýznamnější evropští panovníci své doby – Fridrich I. Barbarossa, Filip II. August a Richard I. Lví Srdce, který v tomto tažení proslul svými diplomatickými jednáními s již zmiňovaným vojevůdcem Saladinem. Mnohdy je tato výprava označována za duel těchto dvou mužů, reprezentujících na jedné straně křesťanství, na druhé straně islám. Právě tato jednání také poukazují na značný posun ve vnímání muslimů jako bezvěrců, kteří zasluhují pouze smrt, když vzpomeneme tuto rétoriku první křížové výpravy.¹²⁷

Do čela čtvrté křížové výpravy nechal tehdejší papež Inocenc III. postavit opět zavázané šlechtice, jelikož nabytí přesvědčení, že za neúspěchy posledních dvou výprav, stojí neshody mezi zúčastněnými králi. Z důvodu finančních problémů se hned v počátku stali křižáci zcela závislí na pomoci Benátčanů, kteří

¹²⁵ MAYER, Hans Eberhard. *Dějiny křížových výprav*. S. 119 – 121.

¹²⁶ Saladin byl vojenský velitel, který dobyl zpět Jeruzalém.

¹²⁷ MAYER, Hans Eberhard. *Dějiny křížových výprav*. S. 177.

je využili ke splnění svých vlastních zájmů. Nejprve křížáckou armádu poslali dobýt přístav Zadar, následně do Konstantinopole. Kvůli konfliktům s císařem Alexiem IV. došlo k jejímu obléhání a následnému dobytí.¹²⁸

Pátá křížová výprava byla vyhlášena na čtvrtém lateránském koncilu, papežem Inocencem III., a zamířila do Egypta, kde se křížácké armádě podařilo dobýt pevnost v Dammietu. Egypt byl v očích křížáků strategickou polohou, jelikož skrze něj se jim měla otevřít cesta do Jeruzaléma. Na rozkaz papežského legáta Pelagia, křížáci postupovali dále do Egypta. Během své cesty však byli obklíčeni, což mělo za následek selhání celé páté kruciáty.¹²⁹

Klíčovou postavou šesté výpravy byl bezpochyby štaufský císař Fridrich II. Ten se již roku 1215 zavázal k účasti v křížáckých taženích, avšak zájmem papeže Inocence III. byl, aby výprava nebyla vedena světskou mocí. Roku 1225 se sepsala další dohoda, ve které se Fridrich zavazuje k tažení do Svaté země roku 1227. Kvůli nemoci byl však donucen tažení pozastavit a z tohoto důvodu na něj papež Řehoř IX. uvalil klatbu. Z důvodu své exkomunikace si nemohl dovolit příliš velkou vojenskou akci, a proto se po příjezdu do Svaté země sešel s egyptským sultánem Kámilem. Tato diplomatická jednání přinesla podepsání smlouvy, ve které se obě strany zavázaly k desetiletému příměří, zároveň se v ní sultán Kámil vzdává Jeruzaléma a okolí za předpokladu, že tato území budou i nadále muslimům přístupná. Tento velmi významný a pozoruhodný počín byl možný i díky pozitivnímu vztahu Fridricha k muslimům. Ten byl s velkou pravděpodobností dán jeho výchovou na Sicílii, kde právě muslimské obyvatelstvo tvořilo významnou část. Tento diplomatický úspěch však nebyl pozitivně chápán ani na jedné ze stran. Papež tuto smlouvu odsoudil kvůli

¹²⁸ HROCHOVÁ, Věra a HROCH, Miroslav. *Křížáci ve Svaté zemi*. 2., upr. vyd. Praha: Mladá fronta, 1996. 289 s., [32] s. il. (některé barev.). Kolumbus; sv. 134. ISBN 80-204-0621-2. S. 222 – 223.

¹²⁹ WISCHIN, J. *Střetávání křesťanství a islámu v průběhu křížových výprav*. Bakalářská práce, 2014. S. 31.

přítomnosti muslimů na Jeruzalémské půdě, i sultán Kámil čelil velké kritice ze strany muslimského světa.¹³⁰

Smlouva mezi křesťany a muslimy však mohla platit pouze do té doby, dokud byla Palestina stabilní. V roce 1244 vtrhl do Jeruzaléma kmen Chórezémů, a ten opět kapituloval. Proto byla vyhlášena další z křížových výprav, nyní už sedmá v pořadí. Do jejího čela se postavil francouzský král Ludvík IX, o kterém se polemizuje, že podnětem pro uskutečnění kruciáty nebyla ani tak skutečnost, že Svaté město opět padlo do držav muslimů, jako jeho zázračné vyléčení z vážné nemoci. Za strategický cíl výpravy bylo, stejně tak jako v páté výpravě, zvoleno město Damietta v Egyptě. To sice podlehló náporu křižáckých vojsk po několikahodinovém obléhání, avšak poté padla celá armáda, včetně krále Ludvíka, do muslimského zajetí.¹³¹

I následující, osmá, křížová výprava je spojena se jménem francouzského krále Ludvíka IX. Ten se na radu svého bratra Karla z Anjou vypravil do Tunisu, brzy však onemocněl a zemřel. Už od poloviny 13. století byly zjevné velké problémy křesťanů s udrženíím svých území na Blízkém východě. Neúnosnou se jejich situace stává po nástupu mamlúků, kteří se probojovali k moci v Egyptě. V jejich čele stál mamlúcký sultán Bajbars, a právě ten byl tou největší hrozbou pro křižáky, neboť ve svých činech chtěl navázat na Saladina, a ukončit tak křesťanskou éru ve svaté zemi.¹³² Toto se mu během tažení, která probíhala v letech 1265 – 1271, podařilo. Územní ztráty byly pro křesťany značné a devastující.¹³³ Když roku 1268 padla Antiochie, ukázalo se, že záměrem sultána Bajbarse je nejen křižáky vypudit z území Svaté říše, nýbrž je vyhladit. Jen co

¹³⁰ WISCHIN, J. *Střetávání křesťanství a islámu v průběhu křížových výprav*. Bakalářská práce, 2014. S. 32 – 33.

¹³¹ *Tamtéž*. S. 35.

¹³² *Tamtéž*. S. 37.

¹³³ MAYER, Hans Eberhard. *Dějiny křížových výprav*. S. 314 – 315.

sultánova vojska prolomila křižáckou obranu, bylo rozkázáno zavřít všechny únikové cesty, aby nebyl nikdo neuprchnul.¹³⁴

Závěrem k tomuto tématu je nutné poznamenat, že když byla roku 1095 vyhlášena první kruciáta, obraz muslimů v křesťanských očích byl poněkud nelichotivý. Západní církev často účelně popisovala muslimy jako náboženské barbary, kteří zotročují a mučí křesťany. Především díky tomuto faktoru se první výprava nesla v duchu fanatického jednání křesťanů. Ovšem se získáním zkušeností po založení křižáckých států představa křesťanů o muslimech prošla významnou proměnou. Časem se také ukázala diplomatická jednání jako účinnější, a proto docházelo ke spojenectví mezi křesťany a muslimy. Arabský emír Usáma ibn Munkiz dokonce ve své knize popisuje situaci za křižácké okupace, kdy mu bylo umožněno pomodlit se v mešitě al-Aksá.¹³⁵

¹³⁴ WISCHIN, J. Střetávání křesťanství a islámu v průběhu křížových výprav. Bakalářská práce, 2014. S. 37.

¹³⁵ Tamtéž. S. 40.

5. ZÁVĚR

Na závěr své práce bych se ráda zamyslela a zauvažovala nad náboženstvím, vírou, a duchovností.

Pokud Bůh existuje, ať už v jakékoliv podobě, je dobrotivý a mírumilovný. Je to to nejlepší v nás, naše inspirace, nejvyšší myšlenka. Chce lidi spojovat, podporovat, nikoli je rozdělovat, nebo dokonce zabíjet. Někteří vyvolení mu dokázali naslouchat a hlásali jeho pravdu, čímž se zapsali do dějin. Například Konfucius, Buddha, Mohamed, Ježíš, Matka Tereza, Mahátma Ghándí a další. Jejich poselství jsou až překvapivě podobná, ačkoli žili v různých dobách a světadílech, oddělení stoletími a nesmírnými vzdálenostmi. Na platformě jejich osvícení vznikla náboženství, která měla lidem sloužit. Měla ukázat jejich jedinečnost a výjimečnost – všichni jsme stvořeni podle obrazu Božího – tedy všichni jsme rovni Bohu. Místo toho však vedla k jejich manipulování, ovládání a zotročování. Udržovala lidi ve strachu před trestajícím Bohem, nutila je k dodržování pravidel chování a jednání, prodávala odpustky za hříchy, vedla náboženské války, čistky, hrotila nesnášenlivost mezi jednotlivými náboženstvími a připravila tak o život miliony nevinných lidí. Místo lásky šířila strach.

Poselství duchovních textů, jakými jsou Bible či Korán, jsou velmi hluboká a dodnes inspirující, ale jejich výklady jsou často zcestné. Z toho pramení na jedné straně pasivita, kdy se člověk odevzdá do rukou božích, a odmítá odpovědnost za vlastní život, a naopak extremismus například v podobně teroristických útoků islámských radikálů. Ale to jsou ryze lidské činy, které se za inspirací slovem božím pouze schovávají.

6. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ

1. ARMSTRONG, Karen. *Islám*. V Praze: Slovart, 2008. 255 s. ISBN 978-80-7391-155-3.
2. BAHBOUH, Charif, FLEISSIG, Jiří a RACZYŃSKI, Roman. *Encyklopedie islámu*. Brandýs nad Labem: Dar Ibn Rushd, 2008. 366 s. ISBN 978-80-86149-48-6.
3. BENEDIKT XVI.. *Ježíš Nazaretský*. Překlad Daniela Blahutková. Vyd. 2. Brno: Společnost pro odbornou literaturu - Barrister & Principal, 2008. 269 s. ISBN 978-80-87029-33-6.
4. *Bible: překlad 21. století*. Vyd. 2. Praha: Biblion, 2009. 2275 s., [7] l. ISBN 978-80-87282-06-9.
5. BOËLLE-ROUSSET, Cathy, CHEMLA, Chantal a RASTETTER, Nicole. *Klíč k náboženství: srovnání čtyř největších světových náboženství: [co mají společného judaismus, křesťanství, islám a buddhismus?]*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2006. 158 s. Albatros In; 11. Klíč. Klub mladých čtenářů. ISBN 80-00-01679-6.
6. DEMJANČUKOVÁ, Dagmar. *Dějiny a teorie náboženství*. Vyd. 1. Plzeň: Západočeská univerzita, 1994. 101 s. ISBN 80-7082-175-2.
7. FILIP, Jan, ZIMEK, Josef a SVATOŇ, Jan. *Základy státovědy*. Vyd. 2., přeprac. Brno: Masarykova univerzita, 1997. 352 s. Edice učebnic Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně; č. 169. ISBN 80-210-1575-6.
8. FLETCHER, R. A. *Kříž a půlměsíc: křesťanství a islám od Muhammada po reformaci*. Vyd. 1. Praha: Mladá fronta, 2004. 140 s. Kolumbus; sv. 172. ISBN 80-204-1145-3.
9. FLOSS, Karel, ed. et al. *Mezináboženský dialog: se zřetelem k tzv. abrahámovským náboženstvím: [sborník z konference v Praze 25.-26.10.2007]*. Praha: Dingir pro Společnost pro studium sekt a nových náboženských směrů, 2007. 111 s. ISBN 978-80-86779-06-5.
10. HÁJKOVÁ, S. Španělsko pod nadvládou Arabů. Diplomová práce, 2013. S. 9

11. HORSKÝ, Jan a PRAŽÁKOVÁ SELIGOVÁ, Markéta. *Rodina našich předků*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 1997. 143 s. Knižnice Dějin a současnosti; sv. 2. ISBN 80-7106-195-6.
12. HROCHOVÁ, Věra a HROCH, Miroslav. *Křižáci ve Svaté zemi*. 2., upr. vyd. Praha: Mladá fronta, 1996. 289 s., [32] s. il. (některé barev.). Kolumbus; sv. 134. ISBN 80-204-0621-2.
13. CHLUP, Radek, ed. a ANTALÍK, Dalibor. *Bůh a bohové: pojetí božství v náboženských tradicích světa: sborník přednášek na Ústavu filosofie a religionistiky FF UK*. 1. vyd. Praha: DharmaGaia, 2004. 195 s. ISBN 80-86685-42-X.
14. IBN ISHÁK, Muhammed. *Muhammad: život Alláhova proroka*. Vyd. 1. Voznice: Leda, 2009. 230 s. ISBN 978-80-7335-184-7.
15. IZETBEGOVIĆ, Alija. *Islám mezi Východem a Západem*. [Praha: A.M.S.], ©1997. 341 s. ISBN 80-902419-0-5.
16. KEENE, Michael. *Světová náboženství*. Překlad Dušan Zbavitel. Vyd. 2. V Praze: Knižní klub, 2008. 192 s. ISBN 978-80-242-2137-3.
17. *Korán*. Překlad Ivan Hrbek. Vyd. 1. Praha: Levné knihy KMa, 2006. 797 s. ISBN 80-7309-992-6.
18. KROPÁČEK, Luboš. *Duchovní cesty islámu*. 5. vyd. Praha: Vyšehrad, 2011. 292 s., [16] s. obr. příl. ISBN 978-80-7021-925-6.
19. KROPÁČEK, Luboš. *Islámský fundamentalismus*. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 1996. 263 s. ISBN 80-7021-168-7.
20. KŘIKAVOVÁ, Adéla, MENDEL, Miloš a MÜLLER, Zdeněk. *Islám: Ideál a skutečnost*. Vyd. 1. Praha: Panorama, 1990. 367 s. Pyramida. ISBN 80-7038-012-8.
21. KÜNG, Hans a ESS, Josef van. *Křesťanství a islám: na cestě k dialogu*. Překlad Jiří Hoblík a Luboš Kropáček. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 1998. 191 s. Světová náboženství. ISBN 80-7021-262-4.

22. LHOŤAN, Lukáš. *Ježíš Kristus a islám, aneb, Islám a jeho vztah k Ježíši a křesťanství*. Vyd. 1. V Pstruží: Lukáš Lhoťan, 2014. 77 s. ISBN 978-80-904932-4-7.
23. MARKOVÁ, D. „Zelená v záplavě oranžové. Osudy islámu v Indii“ in *Variace na Korán. Islám v diaspoře*. Praha 1999.
24. MAYER, Hans Eberhard. *Dějiny křížových výprav*. Vyd. 1. Praha: Argo, 2013. 404 s. Historické myšlení; sv. 63. ISBN 978-80-257-0933-7.
25. MENDEL, Miloš. *Džihád: islámské koncepce šíření víry*. Vyd. 2., rozš. V Brně: Atlantis, 2010. 354 s. ISBN 978-80-7108-316-0.
26. MÜLLER, Zdeněk. *Islám a islamismus: dilema náboženství a politiky*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2010. 256 s. Novověk; sv. 7. ISBN 978-80-200-1818-2.
27. PAVLINCOVÁ, Helena, ed. a HORYNA, Břetislav, ed. *Judaismus, křesťanství, islám*. Vyd. 2., podstatně přeprac. a rozš., (V Nakladatelství Olomouc vyd. 1.). Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 2003. 661 s. ISBN 80-7182-165-9.
28. RODRIGUEZ, Jarbel, ed. *Muslim and Christian contact in the Middle Ages: a reader*. North York: University of Toronto Press, [2015], ©2015. xiv, 440 stran. Readings in medieval civilizations and cultures XVIII. ISBN 978-1-4426-0819-1.
29. *Slovo na cestu: moderní překlad Nového zákona pro třetí tisíciletí*. 1. vyd. Praha: International Bible Society v nakl. Luxpress, 2000. 432 s., [6] s. obr. příl. ISBN 80-7130-088-8.
30. *Třikrát o bibli*. [Vídeň]: [nakladatel není známý], [1984]. 224 stran.
31. TYERMAN, Christopher. *Svaté války: dějiny křížových výprav*. Vyd. 1. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2012. 1041 s., [32] s. obr. příl. ISBN 978-80-7422-091-3.
32. VÖCKING, H. Křesťané a muslimové mají společnou budoucnost. *Teologické texty* 1, 1990, č. 2.

33. *Vznešený Korán: komentářem a rejstříkem opatřený překlad významu do jazyka českého*. Překlad Ivan Hrbek a Josef Procházka. Vyd. 1. V Praze: AMS ve spolupráci s TWRA, 2007. 760 s. ISBN 978-80-902419-4-7.
34. WHEATCROFT, Andrew. *Nevěřící: střety křesťanstva s islámem v letech 638-2002*. Překlad Miroslav Košťál. 1. vyd. v českém jazyce. Praha: BB/art, 2006. 470 s., [24] s. obr. příl. ISBN 80-7341-832-0.
35. WISCHIN, J. *Střetávání křesťanství a islámu v průběhu křížových výprav*. Bakalářská práce, 2014.

Internetové zdroje:

1. <http://www.desetprikazani.cz/zneni-desatera-bozich-prikazani-a-jeho-lidska-varianta/>
2. <http://rkfrakovnik.webnode.cz/modlitby/naucte-se-otcenas/>
3. KOBĚLKA, J. Project Syndicate 2008. Dostupné z: www.project-syndicate.org.
4. KROPÁČEK, L. Zápis z přednášky na KTF. Dostupné z: <https://cejsk.signaly.cz/0710/strucne-dejiny-islam>
5. <http://muslimove.cz/multimedia-archive/muslimske-spanelsko/>

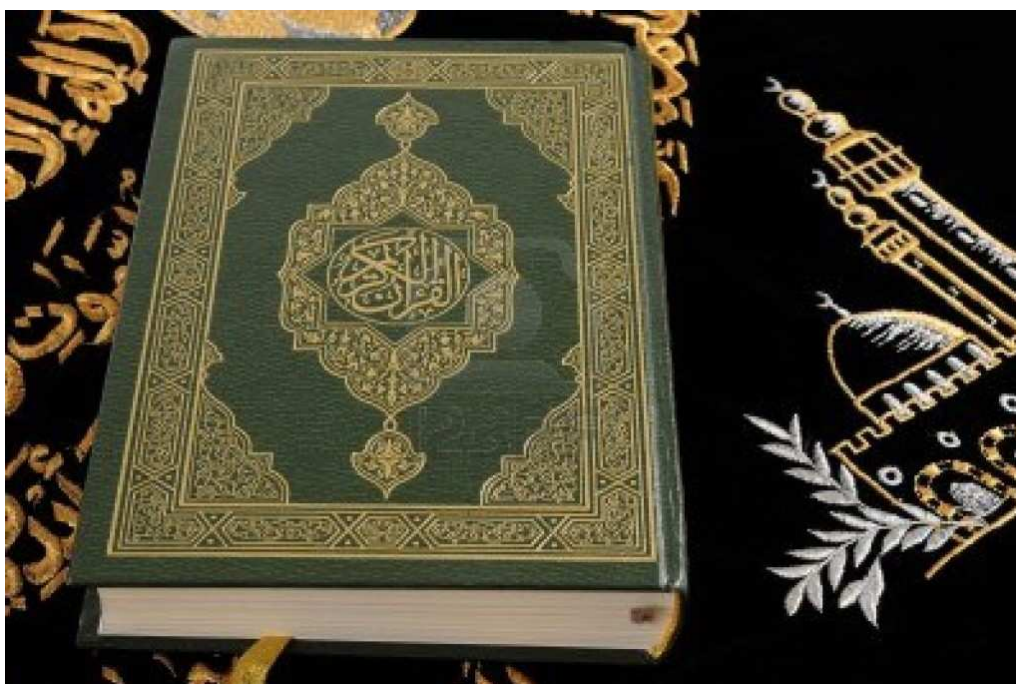
7. RESUMÉ

The topic of my thesis is "Christianity and Islam, the history of mutual relationship". I chose the topic due to its constantly increasing relevance. The goal of the thesis was describe the basic characteristics of both religions and their subsequent comparison.

The work is divided into nine chapters, of which the three most contain subsections. In the first chapters the reader acquainted with the general characteristics of individual religions - Christianity and Islam. The fifth chapter is comparative. In this chapter reader will find for example comparisons holy texts of both religions to come together also a concept of God by Christians and Muslims. The work also includes the final summary, résumé in English, a list of references and sources and supplements.

The thesis was used primarily method of comparison and interpretation when working with the sacred books of both religion.

8. PŘÍLOHY

Obr. 1. Svatý Korán, zdroj: www.google.cz

Obr. 2. Prorok Mohamed, zdroj: www.google.cz

Obr. 3. Mešita, zdroj: www.google.cz

Obr. 4. Interiér mešity, zdroj: www.google.cz

Obr. 5. Vyobrazení Ježíše Krista na kříži, zdroj: www.google.cz

Obr. 6. Originál první slovanské tištěné Bible, zdroj: www.google.cz

Obr. 7. Kostel sv. Jakuba v Sokolově, zdroj: www.google.cz

Obr. 8. Interiér kostela sv. Jakuba v Sokolově, zdroj: www.google.cz